Μελετῶν
ΕΝΤΑΥΘΑ

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ◆ ΕΤΟΣ Α' ΦΥΛΛΟΝ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1978 ΙΩΑΝΝΙΝΑ ◆ ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ 21

ΠΡΩΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΜΑΣ

Η ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΜΑΣ

ΟΙΚΟΔΟΜΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ Κ.Λ.Π.

Ἐκεῖνο ποὺ κάνει καὶ σήμερα ἐντύπωση στὸ Ζαγόρι εἶναι ἡ οἰκοδομικὴ τέχνη, ποὺ ἔχει ἀναπτυχθεῖ στὴν περιοχὴ αὐτὴ ἀπὸ τὸν 16ον αἰῶνα μέχρι καὶ τὸ 1800. Ἐπὶ διακόσια καὶ πλέον χρόνια σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ χωριὰ βλέπουμε μιὰ ἀλματώδη οἰκοδομικὴ ἀνάπτυξη ποὺ ὀφείλεται στὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη. Οἱ ταξιδεμένοι Ζαγορίσιοι ἔφεραν πολλὰ χρήματα, πεῖρα, ἰδέες καὶ πολιτισμό. Ἔτσι βλέπουμε τὰ πρῶτα ἰσόγεια καὶ χωματοστρωμένα σπίτια, νὰ γίνωνται διόροφα καὶ τριόροφα, εὐρύχωρα, μὲ ὡραῖα σχέδια, μὲ διακοσμήσεις, ζωγραφιές, σκαλίσματα, χρωματιστὰ τζάμια, μὲ λιακωτά, μὲ ὄμορφα «κεπέγκια» καὶ ἐξῶστες, μὲ πολύχρωμα σκαλισμένα ταβάνια καὶ γενικὰ μὲ ἀνέσεις πρωτοφανεῖς. Δυστυχῶς σήμερα πολὺ λίγα ἀπὸ τὰ ἀρχοντικὰ σπίτια διασώζονται σὲ ὡρισμένα χωριά, ποὺ εἶχαν τὴν τύχη νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὶς φωτιὲς τῶν Τούρκων καὶ Γερμανῶν. Τὰ σπίτια αὐτὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ διασωθοῦν μὲ κάθε τρόπο. Μεγάλο εὐτύχημα εἶναι ὅτι στὰ περισσότερα χωριὰ ποὺ κάηκαν, διασώθηκαν οἱ ὡραῖες ἐκκλησίες. Οἱ Ζαγορίσιες ἐκκλησιὲς τῶν περισσοτέρων χωριῶν χτίστηκαν ἀπὸ τὸ 1700 ἕως 1820 καὶ διακρίνονται γιὰ τὸ μέγεθος, τὴν ξυλογλυπτικὴ τους καὶ τὴ' ζωγραφική τους τέχνη. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι στὰ περισσότερα χωριὰ τοῦ Ζαγοριοῦ ὑπάρχουν παλαιότερες βυζαντινῆς τεχνοτοοπίας ἐκκλησιές, μικρές βέβαια, ἀλλὰ μεγίστης καλλιτεχνικῆς ἀξίας. Τέτοιες ὑπάρχουν στὴ Βίτσα, Μονοδένδρι, Τσερβάρι, Σκαμνέλι, Βουτσά, Ἀρτσίστα καὶ ἀλλοῦ. Αὐτὲς διασώζουν ἀκόμη παλιὲς βυζαντινὲς εἰκόνες καὶ ὡρισμένα κειμήλια, πλὴν ὅμως τὰ περισσότερα καταστράφηκαν ἀπὸ τὸ χρόνο. Οἱ νεώτερες ἐκκλησιὲς ἀπὸ τὸ 1700 μέχρι τὸ 1820 παρουσιάζουν μεγαλοπρέπεια, ἄνεση, ὡραίους σκαλιστοὺς τέμπλους, εἰκόνες μεγάλης ἀξίας καὶ εἰκονογραφία μεγάλης τέχνης. Πάνω ἀπὸ εἴκοσι ἐκκλησιὲς στὸ Ζαγόρι ἔχουν φιλοτεχνηθεῖ ἀπὸ τοὺς ζωγράφους τῆς γενιᾶς τῆς λεγομένης «Σχολῆς Καπεσοβιτῶν», ποὺ ἡ ζωγραφική τους θεωρεῖται σὰν ὁ συνδετικὸς κρίκος τῆς παλιᾶς βυζαντινῆς τεχνοτροπίας μὲ τὴν νεώτερη ζωγραφικὴ τῆς Ἀναγεννήσεως.

— Σὲ ὅλες τὶς ἐκκλησιὲς τῶν χωριῶν τοῦ Ζαγοριοῦ ὑπάρχουν εἰκόνες καὶ κειμήλια μεγάλης ἀξίας. Τὰ τελευταῖα χρόνια ἀσυνείδητοι ἄνθρωποι, ἀπατεῶνες, λησταὶ καὶ συμφεροντολόγοι, ἀρχαιοκάπηλοι καὶ πορωμένοι, ἔχουν ληστέψει σπίτια καὶ ἐκκλησιὲς καὶ ἀφήρεσαν πολύτιμες εἰκόνες καὶ κειμήλια μεγάλης ἀξίας ὅπως, στὸ Κουκούλι, Βραδέτο, Σκαμνέλι, Βουτσά, Ρογκοβό, Μανασῆ, Ἀρίστη καὶ Βιτσικό κ.λ.π. χωριὰ μὲ λίγους ἀνθρώπους καὶ σὲ χωριὰ μὲ σπίτια ποὺ λείπουν οἱ νοικοκυραῖοι.

Ποιὸς τὰ πῆρε καὶ τοῦ πῆγαν κανεὶς δὲν ἔμαθε καὶ δυστυχῶς τίποτε δὲν ἔγινε γιὰ νὰ βρεθοῦν. Κρούομε τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου καὶ ἀπευθυνόμαστε πρὸς ὅλους, «κρατῆστε τὰ ἱερὰ μας καὶ ὅσια, μὴ ἐπιτρέπετε σὲ ὕποπτους σὲ ξένους καὶ ἄγνωστους νὰ μπαίνουν στὶς ἐκκλησιές μας, στὶς βιβλιοθῆκες μας καὶ ὅπου ὑπάρχουν ἀργαῖα, ἀντίκες καὶ παλιὰ ἀντικείμενα». Ὅσοι θέλουν νὰ ἐπισκεφθοῦν μιὰ ἐκκλησιά, μιὰ βιβλιοθήκη, ἕνα σπίτι νὰ ξεναγοῦνται πρόθυμα καὶ εὐχάριστα καὶ νὰ ἐνημερώνονται μὲ προθυμία, πλὴν ὅμως νὰ εἴμαστε πάντα προσεκτικοί.

— Ὅ,τι παλιὸ Ζαγορίσιο ἢ καὶ φερτὸ στὸ Ζαγόρι ἀπὸ τὰ «μακρυνὰ τὰ ξένα» ἔγει ἰδιαίτερη σημασία καὶ ἀξία. Ὅ,τι ἔφτιασαν οἱ παλιοὶ Ζαγορίσιοι εἶναι πολύτιμο. Σιδερένια ἀντικείμενα, κλειδωνιές, κλειδιά, ρόπτρα θυρῶν, κρικέλες καὶ στολίδια θυρῶν, μπακιρένια ἀντικείμενα, λάμπες, μασαλάδες γιὰ δαδί, ξύλινα πελεκητά, κασέλες κεντητὲς ἢ ζωγραφισμένες, ὑπέρθυρα σκαλιστά, ταβάνια ζωγραφισμένα ἢ σκαλισμένα, ἀγκλίτσες, ρόκες γιὰ στρίψιμο μαλλιοῦ, ἀδράχτια, τσικρίκια, καρδάρια, ντουμπουλίτσες, λανάρια, ἁπλάδες σκαλιστές, σινιά, ταψιά, σάνια, μαστραπάδες καὶ ὅτι ἔφτιασαν σὲ χαλκὸ οἱ παλιοὶ τεχνίτες μας. Ἐπίσης παλιὲς πιστόλες, σφῆκες, πάλες, γιαταγάνια, φορέματα παλιά, κάλτσες κεντημένες, ἄσπρες ἢ χρωματιστὲς (παλιὲς γυ-

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ 2η ΣΕΛ.

Τὸ «ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» εὔχεται στοὺς συνδρομητὲς καὶ φίλους του, καθὼς καὶ σ' ὅλους τοὺς συμπατριῶτες Ζαγορίσιους, τῶν χωριῶν καὶ τῆς ξενιτιᾶς, Χρόνια Πολλὰ γιὰ τὰ Χριστούγεννα καὶ τὴν Πρωτοχρονιὰ καὶ μὲ ὑγεία κι εὐτυχία τὸν καινούριο χρόνο 1979.

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΜΑΣ

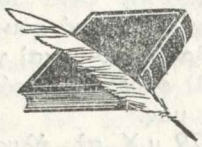

Ἔρχεται ἀπὸ πολὺ μακριὰ· ἀπ' τὴν πατρίδα του τὴν Καισαρεία. Ἔτσι λέει τὸ τραγουδάκι ποὺ ἀκοῦμε στοὺς δρόμους καὶ τὶς εἰσόδους τῶν σπιτιῶν μας, τὴν παραμονὴ τῆς γιορτῆς του, ἀπ' τὴ μελωδικὴ φωνὴ τῶν παιδιῶν: «Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία...»

Ὅλα του εἶναι ὡραῖα: «Τ' ἄσπρα του γένια ποὺ μοιάζουν ἀσημένια· ἡ κουκούλα, οἱ μπότες, ἡ σακκούλα ποὺ μέσα τὰ φέρνει ὅλα»...

Κι ὁ ἴδιος τὶ καλωσυνάτος καὶ γελαστὸς! Ἀλλὰ καὶ τόσο βιαστικὸς καὶ γρήγορος γιὰ νὰ προφτάσει νὰ δώσει σ' ὅλα τὰ παιδιά. Καὶ νὰ δώσει ὅ,τι ἐπιθυμεῖ τὸ καθένα κι ὅπως τὸ σκέπτεται καὶ τὸ περιμένει. Ἢ ὅπως τὸ ζήτησε μὲ τὸ γράμμα ποὺ τοῦ ἔστειλε. Γιατὶ πολλὰ παιδιὰ τῆς πρώτης —καὶ τῆς δευτέρας ἀκόμα Δημοτικοῦ— τοῦ στέλνουν γράμματα καὶ τοῦ γράφουν, μὲ συγκινητικὴ ἁπλότητα καὶ εἰλικρίνεια, τὶ περιμένουν νὰ τοὺς φέρει:

«Ἅγιε Βασίλη μου σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ φέρεις» μιὰ κούκλα νὰ μιλάει καὶ ν' ἀνοιγοκλεῖ τὰ μάτια. Ἕναν ἀρκοῦδο νὰ παίζει μουσική. Ἕνα ἀληθινὸ ὁπλοπολυβόλο! Ἕνα μεγάλο σαΰλο. Ἕνα ἄλογο. Ἕναν πίθηκο. Ἕνα ὑποβρύχιο, σιδηρόδρομο, πλοῖο, ἀεροπλάνο τηλεκατευθυνόμενο, στρατιωτάκια, αὐτοκίνητα, τάνκς, ἀστροναῦτες καί.. καί...καί»

Αὐτὸς εἶναι ὁ ἅγιος Βασίλης τῶν παιδιῶν Ἕνας ἅγιος πολὺ εὐπαρουσίαστος καὶ πανίσχυρος, ποὺ τὴ δύναμή του τὴ χρησιμοποιεῖ νὰ τοὺς κάνει ὅλα τὰ χατήρια, γιατί τ' ἀγαπάει· τ' ἀγαπάει πολὺ κι ἄλλο δὲ σκέπτεται καὶ δὲ φροντίζει παρὰ πῶς νὰ τὰ εὐχαριστήσει!

★

Γιὰ μᾶς βέβαια τοὺς μεγάλους ὁ ἅγιος Βασίλειος εἶναι ὁ μέγας ἱεράρχης· ἕνας ἀπ' τοὺς «τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος» (Βασίλειος, Γρηγόριος, Χρυσόστομος).

Γεννήθηκε τὸ 330 μ.Χ. στὴν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας. Σπούδασε στὰ σχολεῖα τῆς πατρίδας του, στὸ Βυζάντιο καὶ στὴν

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ 2η ΣΕΛ.

ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

(Ὁ ἅγιος τῶν παιδιῶν)

Τοῦ Λεωνίδα Τσαούση

Η ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΜΑΣ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 1η ΣΕΛ.

φιάτικες), ποδιὲς κεντητές, παλιὰ κεντήματα καὶ πλουμισμένα μαξιλάρια καὶ μπάντες, μαντήλια, καὶ ζῶνες ἢ ζουνάρια, σάλια καὶ γιλέκα κεντημένα, καὶ ὅτι ὡραῖο ἔρραψαν ἢ κέντησαν οἱ παλιὲς νοικοκυρές μας. Παλιὲς πρὸ τοῦ 1900 φωτογραφίες ἢ εἰκονογραφίες ἢ φωτογραφίες ἔστω καὶ νεώτερες τῶν καμένων χωριῶν μας ἢ ἐκκλησιῶν ἢ ἄλλων χώρων, ὥστε σὲ μεγέθυνση νὰ βλέπουν οἱ νεώτεροι πῶς ἦταν τὰ χωριὰ μας ἢ τὰ σπίτια μας, τὸ ντύσιμο καὶ τὰ ἔθιμά μας. Φωτογραφίες ἀπὸ γάμους καὶ παντρεύγια, ἀπὸ «σδιαφέρεια» καὶ βεγγέρες, θὰ μᾶς ἀναπαραστήσουν παλιὰ ἤθη καὶ ἔθιμα.

— Μεγάλη προσοχὴ στὰ εἰκονοστάσιά μας οἱ παλιὲς εἰκόνες μας ἔστω καὶ δυσδιάκριτες ἀπὸ τὸ χρόνο (τόσο καλύτερα σὰν ἀξία) θέλουν φύλαγμα σὰν κόρη ὀφθαλμοῦ. Παλιὰ βιβλία, παλιὰ σχέδια, παλιοὶ χάρτες, ὅλα θέλουν συντήρηση καὶ τακτοποίηση.

— Οἱ γεροντότεροι ὅσοι θυμοῦνται παλιὰ μας τραγούδια καὶ παλιὲς ἱστορίες γιὰ μύθους, γιὰ γεγονότα ποὺ πέρασαν, γιὰ νεράϊδες καὶ μάγισσες, γιὰ βρυκόλακες καὶ παράξενα, νὰ τὰ διηγηθοῦν σὲ νεωτέρους καὶ νὰ γραφοῦν νὰ μὴ σβύσουν στὸ διάβα τοῦ χρόνου.

— Νὰ μαγνητοφωνηθοῦν παλιοὶ σκοποί, παλιὰ τραγούδια τῶν χωριῶν μας ποὺ τραγουδιόταν σὲ γάμους, σὲ τραπέζια, στὰ καρναβάλια τὶς ἀποκρηὲς καὶ τὴν Τυρινή, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ Λαζάρου, τὰ Χριστούγεννα, τὴν Πρωτοχρονιά, ποὺ σὲ ὅλα τὰ χωριὰ μας τὰ παιδιὰ ἔφερναν γύρω τὰ σπίτια καὶ τὰ τραγουδοῦσαν. Ἦταν παλιὸ ἔθιμο τὸ ἐρθάσαμε καὶ μεῖς τοῦ Εὐαγγελισμὸ μὲ τὰ κουδούνια περνάγαμε στὰ κατώγια «φευγάτε φίδια καὶ γκουστερίτσες κλπ». Τὸ καλοκαίρι γιὰ νὰ βρέξη λέγαμε τὸ τραγοῦδι τῆς παπαρούνας ἢ πιρπιρούνας.

— Ὑπάρχουν καὶ τόσα ἄλλα παράξενα ἔθιμα τῶν χωριῶν μας ποὺ οἱ νεώτεροι δὲν τὰ ξέρουν κάν, καὶ οἱ παλιότεροι κοντεύουν νὰ τὰ ξεχάσουν. Ὡραῖα γλυκὰ νανουρίσματα καὶ ψιθυρίσματα γιὰ νὰ μεγαλώνουν τὰ μωρὰ μας, λυπητερά, εὔθυμα, εὐτράπελα ἢ καὶ ἀστεῖα λιανοτράγουδα ποὺ συνόδευαν τὴν ζωὴ τῶν προγόνων μας.

— Σκαλιστὲς πέτρες, χρονολογίες σὲ σπίτια, ἐπιγραφὲς καὶ παλιὲς σημειώσεις, ἔγγραφα παλιότερα τοῦ 1850, προικοσύμφωνα, ὁμόλογα συμφωνητικά, φιρμάνια καὶ ἄλλα ἱστορικὰ ἔγγραφα πρέπει νὰ ξεχωρίζονται καὶ νὰ διαφυλάσσονται ἢ νὰ δίνονται ὑπεύθυνα σὲ ἀρχεῖα γιὰ φύλαξη καὶ μελέτη.

— Πρέπει οἱ γιαγιάδες μας νὰ γράψουν τὶς παλιὲς συνταγὲς φαγητῶν, γλυκῶν καλποτῶν ποὺ ἔδιναν ἰδιαίτερη ἐμφάνιση στὰ τραπέζια τῶν παλιῶν Ζαγορίσιων, ὅπως πίττες, μπρέκια, κ.λ.π. Θυμούμαστε τὶς γιαγιάδες μας ποὺ ἔφτιαχναν τὴ Μεγάλη Σαρακοστὴ ὡραῖες πίττες χωρὶς λάδι μὲ καρύδια ἢ σουσάμι, φακόπιττες καὶ μπατσαριές. Ἄλλες φορὲς ξυναγαλατόπιττες, γκιζόπιττες, σπάργανα τὰ Χριστούγεννα ψημένα σὲ μαύρη πλάκα καὶ ποτισμένα μὲ πετιμέζι καὶ καρύδια, συμπέκια μὲ μοῦστο καὶ καρύδι καὶ μουστόπιττες τὸ φθινόπωρο, χυλόπιττες, τραχανάδες, στεγνολάχανα σὲ σαλάτα ἢ θαυμάσιες στεγνολαχανόπιττες ποὺ εἶναι ἐξαίρετη λειχουδιά, ὅταν πετύχει, παστρουμάδες λιαστοὶ στὸν ἥλιο ἢ στὸ καρδάρι, κ. ουλοῦρες στὴν ἀνθαχιὰ γεμιστὲς μὲ τυρὶ καὶ βούτυρο, διλίττες μὲ μπόλικο τυρὶ καὶ βούτυρο ἀπὸ ψωμὶ ἔτοιμο νὰ ψηθεῖ καὶ πολλὰ ἄλλα παράξενα, ἁπλᾶ, φτωχὰ ἢ θαυμάσια καὶ πλούσια φαγητά, ὅπως τὸ κατσικάκι στὸ **γάστρο παραγεμιστὸ μὲ τρίμμα**, στιφάδο σὲ σφραγιστὴ γάλκινη κατσαρόλα (Πρόδρομος τῆς χύτρας ταχύτητας), ὡραία κυνήγια μαγειρεμένα μὲ καρικεύματα (Δάφνη, ρίγανη), καὶ τόσα ἄλλα ποὺ πρέπει νὰ ξανατέρψουν τὸν Ζαγορίσιο καλοφαγᾶ.

— Πρέπει νὰ καταβληθεῖ ἀπὸ ὅλους προσπάθεια νὰ διασωθεῖ ὅτι παλιὸ ἀπόμεινε. Ἰδιαίτερα στὰ καμένα χωριὰ νὰ βρεθοῦν παλιὲς φωτογραφίες γιὰ νὰ κάνουν οἱ μηχανικοί, μὲ βάση περιγραφὲς παλιῶν Ζαγορίσιων, τὰ σχέδια τῶν παλιῶν χωριῶν ὅπως ἦταν πρὶν νὰ καοῦν. Νὰ βρεθοῦν ὡραῖες φωτογραφίες ἀπὸ τὰ παλιὰ ἀρχοντικὰ τοῦ Φλαμπουραρίου, Δραγαρίου Καλωτᾶς, Φραγκάδων καὶ ἄλλων ὡραίων χωριῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Ζαγορίου ποὺ δυστυχῶς κάηκαν καὶ ὅτι χτίζεται νὰ γίνει μέσα στὸ παλιὸ σχέδιο τοῦ χωριοῦ, νὰ ξαναπάρουν τὰ σπίτια, ὅπου εἶναι δυνατόν, τὸν ἴδιο τύπο καὶ νὰ μποῦν στὸν ἴδιο χῶρο, στὸ ἴδιο καλούτι.

Τέλος σὲ ὅλες τὶς ἐκκλησιὲς μας ποὺ ὑπάρχουν ἀνεκτίμητοι θησαυροί, πρέπει νὰ γίνει κατάλογος μὲ πλήρη στοιχεῖα τῶν εἰκόνων, βιβλίων καὶ ἄλλων πολυτίμων ἀντικειμένων καὶ νὰ ἀσφαλίζονται σὲ εἰδικὰ θησαυροφυλάκιο. Νὰ ἀσφαλισθοῦν οἱ ἐκκλησίες, παράθυρα καὶ πόρτες νὰ ἔχουν εἰδικὴ ἀσφαλιστικὴ ἐπένδυση. Ἀκόμα καὶ εἰδικὸς φωτισμὸς ἀσφαλείας καὶ σῆμα συναγερμοῦ θὰ χρειασθεῖ γιὰ ὡρισμένες ἐκκλησίες. Νὰ φωτογραφηθοῦν ὅλες οἱ εἰκόνες σὲ σλάϊτς, ὥστε σὲ τυχὸν ἀπώλεια, νὰ γίνεται ἀμέσως ἀνακοίνωση, ὥστε νὰ μὴ μπορεῖ ὁ κλέφτης νὰ τὶς πουλήσει.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 1η ΣΕΛ.

Ἀθήνα, ὅπου διδάχτηκε φιλοσοφία, ρητορικὴ κι ἀστρονομία. Περιόδευσε στὴν Αἴγυπτο, τὴν Παλαιστίνη, Συρία, Μεσοποταμία καὶ ἔζησε μοναχικὸ βίο σὲ μοναστήρια τοῦ Πόντου.

Τὸ 370 μ.Χ. ἔγινε ἐπίσκοπος Καισαρείας καὶ διακρίθηκε γιὰ τοὺς ἀγῶνες του κατὰ τοῦ Ἀρειανισμοῦ καὶ γιὰ τὴ φιλανθρωπικὴ του δράση. Ὀνομαστὴ ἔμεινε ἡ «Βασιλειάδα» του, ἵδρυμα μὲ νοσοκομεῖο, φτωχοκομεῖο, γηροκομεῖο καὶ ὀρφανοτροφεῖο, ὅπου - κα θὼς λέγεται - εὕρισκαν καταφύγιο ὄχι μόνον οἱ Χριστιανοί, ἀλλὰ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, (κι ἄλλων θρησκειῶν) ποὺ εἶχαν ἀνάγκη.

Ἀκόμα ὀνομαστὴ ἔμεινε ἡ στιχομυθία του μὲ ἀξιωματοῦχο Ἀρειανοῦ αὐτοκράτορα, σταλμένο νὰ τὸν πείσει νὰ μὴ καταπολεμᾶ τὸν Ἀρειανισμὸ (τὴν αἵρεση ποὺ στηριζόταν στὴ γνώμη τοῦ Ἀρείου ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἦταν γιὸς τοῦ Θεοῦ):

— Καὶ δὲ φοβᾶσαι τὸν αὐτοκράτορα;

— Γιατὶ νὰ τὸν φοβηθῶ· τὶ μπορεῖ νὰ μοῦ κάνει;

— Μπορεῖ νὰ δημεύσει (πάρει) τὴν περιουσία σου καὶ νὰ σὲ ἐξορίσει. Νὰ σὲ βασανίσει καὶ νὰ σὲ θανατώσει.

— Τὴ δήμευση δὲν τὴ φοβᾶμαι, γιατὶ ἔχω μόνο λίγα βιβλία καὶ δυὸ τριμμένα ράσα· οὔτε τὴν ἐξορία, γιατί, ὅπου νὰ βρεθῶ, θὰ εἶμαι κάτω ἀπ' τὴ σκέπη τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἴδιο δὲ φοβοῦμαι τὰ βασανιστήρια, γιατὶ τὸ σῶμα μου εἶναι πολὺ ἀδύνατο γιὰ νὰ τὰ ἀνθέξει γιὰ πολύ. Καὶ ὁ θάνατος θὰ μοῦ εἶναι εὐχάριστος, γιατὶ θὰ μὲ φέρει πιὸ γρήγορα κοντὰ στὸ Θεό.

Κι ὅταν ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ αὐτοκράτορα εἶπε μὲ ἀπορία: — Πρώτη φορὰ ἀκούω τέτοια λόγια ἀπὸ ἐπίσκοπο! Ὁ Μέγας Βασίλειος τοῦ ἀπάντησε:

— Ἴσως πρώτη φορὰ συνάντησες ἀληθινὸν ἐπίσκοπο.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἔγραψε βιβλία ἠθικά, παιδαγωγικὰ καὶ δογματικά. Καὶ ἔκανε τὴ Θεία λειτουργία ποὺ ἔχει τ' ὄνομά του— τοῦ Μεγάλου Βασιλείου— καὶ γίνεται δέκα (10) φορὲς τὸ χρόνο στὶς ἐκκλησίες μας.

Πέθανε τὸ 379 μ.Χ. σὲ ἡλικία 49 χρόνων· πρὶν ἀσπρίσουν τὰ γένια του.

Καὶ τώρα ἕνα ἐρώτημα: Εἶναι καλὸ νὰ πιστεύουν τὰ παιδιὰ μας ὅτι ἔρχεται ὁ Ἅγιος Βασίλης καὶ τοὺς φέρνει δῶρα;

Κατὰ τὴν ταπεινὴ μου γνώμη εἶναι πολὺ καλό. Γιατὶ τὰ παιδιά μας, στὰ πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς τους (ὡς τὰ ἑπτὰ (7) περίπου) ζοῦν, μὲ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα τους, στὸν κόσμο τῶν παραμυθῶν, ὅπως λὲν οἱ παιδαγωγοὶ κι οἱ ψυχολόγοι. Κι ἡ πίστη τους, ὅτι ἔρχεται ὁ Ἅγιος Βασίλης μὲ τὰ δῶρα, εἶναι πολὺ σύμφωνη μὲ τὸν **ψυχικὸ τους κόσμο.**

Δὲν ἔχουν δίκιο, λοιπόν, καὶ κάνουν κακὸ στὰ παιδιὰ τους οἱ δηθεν ρεαλιστές, ποὺ ἐπιμένουν νὰ τὰ βγάλουν, τὸ γρηγορώτερο, ἀπὸ τὴν πλάνη —ὅπως λένε— γιὰ ν' ἀντικρύσουν τὴ ζωὴ ὅπως πραγματικὰ εἶναι.

Τὴ ζωὴ τὰ παιδιὰ τὴ βλέπουν καὶ θὰ τὴν ἰδοῦν μὲ τὸν τρόπο καὶ τὴ σειρὰ ποὺ ὅρισε ὁ δημιουργὸς γιὰ τὸν ἄνθρωπο: Πρῶτα σὰν παραμύθι· ὕστερα σὰν πεδίο γιὰ δράση, δημιουργία κι ἀνάδειξη. Καὶ τελευταῖα σὰν ὄνειρο ποὺ χάνεται καὶ σβήνει!

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΤΡΙΣΤΕΝΟ.— Συνεχίζονται οἱ ἐργασίες γιὰ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ διώροφου κτιρίου τοῦ Πνευματικοῦ κέντρου Τριστένου στὸ ὁποῖο ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μεγάλη αἴθουσα συγκεντρώσεως τὴ βιβλιοθήκη, τὸ ἀναγνωστήριο καὶ τὰ γραφεῖα τῆς ἀδελφότητος, θὰ στεγαστοῦν καὶ τὰ γραφεῖα τῆς κοινότητος καὶ τοῦ Δασικοῦ Συν)σμοῦ, τὸ ἰατρεῖο καὶ ὁ τηλεφωνικὸς θάλαμος.

Ἡ ἀνέγερση γίνεται ἀπὸ τὴν Ἀδελφότητα Τριστένου Ἀθηνῶν, τῆς ὁποίας πρόεδρος εἶναι ὁ κ. Δημ. Παπαλεοντίου.

ΚΑΛΕΣΜΑ

Ἡ Ἕνωση Ἠπειρωτῶν Βόρνο, στὴν ὁποία μετέχουν καὶ πολλοὶ Ζαγορίσιοι, καλεῖ τοὺς συμπατριῶτες νὰ τὴν πλαισιώσουν, συμβάλοντας ἔτσι στὴν ἐπιτυχία τῶν προσπαθειῶν της, οἱ κυριώτερες ἀπὸ τὶς ὁποίες εἶναι: ἡ μετάδοση τῶν Ἠπειρωτικῶν ἠθικῶν ἀξιῶν καὶ ἀρετῶν, καθὼς καὶ τῆς ἀγάπης γιὰ τὴ γῆ τῶν προγόνων, στὴ νέα γενιά.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Ἡ Ἕνωση Ζαγορισίων Ἀθηνῶν ἐξέδωκε καλλιτεχνικὸ πολύχρωμο ἡμερολόγιο γιὰ τὸ ἔτος 1979 ποὺ πρέπει νὰ προμηθευθεῖ κάθε Ζαγορίσιος. Τὰ γραφεῖα τῆς Ἑνώσεως εἶναι Γερανίου 41.

Ἱστορίες τοῦ χωριοῦ μου

Χριστουγεννιάτικο

Ἐπέστη δὲ καιρὸς ὁ τῆς γεννήσεως καὶ τόπος ἦν οὐδεὶς τῷ καταλύματι· ἀλλ' ὡς τερπνὸν παλάτιον, τὸ σπήλαιον τῇ Βασιλίδι ἐδείκνυτο· καὶ ἦταν γιὰ μᾶς τὰ παιδιὰ ἐκείνη τὴν παραμυθένια ἐποχὴ «τερπνὸν παλάτιον» ἡ κάθε ξεκλεΐδωτη ἀχερώνα, γιατὶ ἐκεῖ στεγάζαμε τὶς γιορτὲς τῶν Χριστουγέννων τὴ χαρτοπαικτικὸ πάθος. Μὰ μὲ τὶς καλοκαιριὲς ἀλλάζαμε στέκι· πιάναμε προσηλιακὰ κι ἀπάνεμα ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ κι ἐκεῖ κελαηδοῦσε ἡ γλώσσα μας. Καὶ σὰν δράδιαζε μετροῦσε ὁ καθένας τὸ θησαυρό του, τὰ «δοῦναι» καὶ τὰ «λαβεῖν» στὴν τριάντα μία ποὺ κατάθλιδαν ἢ φτέρωναν τὶς παιδικὲς καρδιές· τὰ νομίζαμε δριακὰ τῆς ζωῆς μας, ὅπως ἀργότερα, στὴν ὡριμότητα, νομίζαμε δριακὰ τῆς δοπαρξῆς μας ἄλλα ποὺ ξέφτιζαν κι αὐτὰ σύντομα.

Οἱ τράπουλες ταλαιπωρημένες, μὲ φύλλα ποὺ κολλοῦσαν ἀπὸ τὸ πολὺ σάλιωμα. Οἱ βαλέδες ξεθωριασμένοι ἰδαλγοί, οἱ ντάμες σὰν ξεπεσμένες στὴν ἐπαρχία θεατρίνες καὶ οἱ ρηγάδες, ἀπὸ Μεγάλου Δοῦκες, κουρελῆδες ζητιάνοι. Μὲ καινούριες τράπουλες ἔπαιζαν οἱ μεγάλοι ἀλλοῦ· στὴν «πρεσβεία» ἢ στὰ καλὰ μαντζάτα σπιτιῶν. Καὶ ἦταν ἡ «πρεσβεία» μεγάλο διώροφο σπίτι, φιλόξενο, ποὺ κρατοῦσε ἕνα ρόλο μεταξὺ ξενοδοχείου καὶ πανσιόν. Κρασάτες οἱ βελέντζες τῶν μαντζάτων, οἱ φλόγες, τὰ μῆλα, τὸ κρασὶ στὸ φαρφουρένιο λαγήνι, τὰ μάγουλα· καὶ τὸ χιόνι ἔξω ἀς ἀνέβαινε ὥς τὰ γόνατα! Εἶχαν ὅλα ἄρρηκτα δεθεῖ ἀπὸ τὴ μακρόχρονη συνήθεια στὴ μικρή μας κοινωνία καὶ λειτουργοῦσαν ὅπως ἡ καρδιὰ στὸ ζωντανὸ κορμὶ καὶ ἦταν ἀδιανόητο πὼς μποροῦσε νὰ μᾶς ἀπαγορεύσει ἡ χωροφυλακὴ τοῦ χωριοῦ μας τὸ χαρτοπαίγνιο. «Τὸ καλοῦν οἱ μέρες», λέγαμε. Ὕστερα ἀπὸ τὸ μεγάλο σκοτωμὸ ξεπέσαμε, γίναμε κοινοὶ μικροὶ τζογαδόροι στὸν καφενὲ τοῦ χωριοῦ. Ξεντυθήκαμε τὸ ποιητικὸ στοιχεῖο καὶ μᾶς κυρίεψε ἡ βουλιμία τοῦ κέρδους, ὥσπου γνωρίσαμε τὴ στυφὴ γεύση του καὶ διακόψαμε. Τώρα, γέροι σγεδόν, ρίχνοντας πασιέντες κανένα δράδυ, ἀναθυμούμαστε ἐκεῖνα τὰ παιδιὰ στ' ἀλώνια ποὺ τὰ μισὰ καὶ πάνω πέρασαν στὴ χώρα τῶν σκιῶν. Στεκόμαστε γιὰ λίγο κρατώντας ἀφηρημένα τὴν τράπουλα καὶ μετρᾶμε τὰ «δοῦναι» καὶ τὰ «λαβεῖν», ποὺ ἴσως δὲν ἦταν οὔτε «δοῦναι» οὔτε «λαβεῖν», ἀλλὰ ἡ πειμπτουσία τῆς νιότης ποὺ φεύγει ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δάχτυλα σὰ νεράκι ποὺ δὲ γίνεται νὰ τὸ συγκρατήσεις.

Οἱ νύχτες τῶν Χριστουγέννων περνοῦσαν γεμάτες ποιητικὸ θάμβος. Πάνω ἀπὸ τὶς τηγανίτες — τὰ σπάργανα τοῦ Χριστοῦ—, οἱ γειτόνισσες νὰ δίνουν δδηγίες, νὰ σορσπώνουν, νὰ πασπαλίζουν καρύδια. Καὶ τὰ παιδικὰ κορμιὰ νὰ στριμώχνουν τὸ ἕνα τὸ ἄλλο πρὸς τὸ τζάκι, γιατὶ ἔσω ἐκεῖ: στὸ ζυμάσι, στὴ φλόγα, στὸν καπνό, νὰ γίνονταν πραγματικότητα τὸ παραμύθι καὶ νὰ δλέπανε τὸ ἀνέκφραστο καὶ ὑπερούσιο.

Σιγόκαιγαν ἐκεῖνα τὰ δράδυα στὰ τζάκια μας, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα ξύλα, καὶ σκίζες ἀπὸ ἀγριοκερασιά. Ἔβγαζε τὸ ξύλο πιπεράτη εὐωδιὰ ὅπως ὅταν λουλούδιζε καὶ τὸ σκέπαζαν μυριάδες λευκὰ ἀστρουλάκια ποὺ πνίγουν, στὶς ἀρχὲς τοῦ Μάη, τὸ Ζαγόρι μὲ λάγνο ἄρωμα. Δὲν ὑπάρχει στὰ χωριά μας ἄλλο δέντρο τόσο ἀρωματικό. Φαίνεται πὼς ἡ μυρουδιὰ τῆς ἀγριοκερασιᾶς εἶχε τὴν ἰδιότητα, σὰν τὸ λιδάνι νὰ ξορκίζει τὰ καψιούρια (τοὺς καλικάντζαρους) καὶ νὰ μὴ τολμοῦν νὰ πηδήσουν ἀπὸ τὸ τζάκι στὸ δωμάτιο. Στὶς στέγες ἂς χόρευαν ὅσο τοὺς ἔκανε κέφι. Τὰ παιδιὰ καὶ οἱ γριὲς δὲ θέλανε γιὰ κανένα λόγο νὰ δοῦν τὰ μαῦρα τραγοπόδαρα νὰ κατεβαίνουν στὴ γωνιά, ὅπως ἔγινε σὲ δυὸ γυναῖκες στὸν πέρα μαχαλά. Ὅσο καὶ νὰ τὸ φόρτωναν στὸ χωρατατζὴ τὸ γιδάρη, πὼς δηλαδὴ σκευώρησε τσὴ στέγη τους φωνές, θόρυδους καὶ κρέμασε τὰ τραγοπόδαρα, ἡ ἀνησυχία πλάκωνε τὴν ψυχή μας, ὅταν ἔπεφτε τὸ σούρουπο καὶ μᾶς εὕρισκε μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι μονάχους. Σφυρίζαμε γιὰ νὰ πάρουμε κουράγιο. Μὰ κόβονταν ἡ ἀναπνοὴ σὰν συναντούσαμε ἀποξεχασμένο στὴ νύχτα γαϊδούρι. Ναί, οἱ καλικάντζαροι ἄλλαζαν πολλὲς φορὲς σὰ δαιμονικὰ ποὺ ἦταν· γίνονταν τραγιά, γαϊδούρια, γάτοι.

Ὁ φίλος μας, ποὺ εἶχε σπίτι στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ, τὰ εἶχε ἀκούσει νὰ σκάδουν στὰ ἄγρια μεσάνυχτα γιὰ νὰ θάψουν ἢ νὰ ξεθάψουν ποιός ξέρει τί! Μᾶς διηγόνταν μὲ διεσταλμένα μάτια πόσο ξερὸ καὶ κούφιον ἦχο ἄκουσε. Γελούσαμε τὴ μέρα καὶ τὸν φωνάζαμε «σκαπ - σκοὺπ», μὰ στὴ νύχτα τεντώναμε τ' αὐτιὰ μήπως ἀκούσουμε κι ἐμεῖς τὸν φριχτὸ ἦχο...

Ὁ πατέρας τοῦ «σκαπ - σκοὺπ» εἶχε μιὰ φοβερὴ περιπέτεια μὲ τοὺς καλικάντζαρους κι ἕνας Θεὸς ξέρει πῶς γλύτωσε. Ἦταν καροτσιέρης στὰ Γιάννενα ἐκεῖνα τὰ φτωχά, γιὰ πάρα πολὺν κόσμο, προπολεμικὰ χρόνια. Γύριζε, λοιπόν, ἕνα δράδυ τῶν Χριστουγέννων στὸ χωριὸ σπρώχνοντας τὸ τοίτροχο καρότσι του. Φανταστεῖτε κοντὰ τριάντα χιλιόμετρα (τόσο ἀπέχουμε ἀπὸ τὴν πόλη) καὶ φορτωμένο ἀλεύρι μὲ λίγα ἄλλα γιορταστικὰ ψώνια! Στὸν κάμπο τῆς Δοβρᾶς, ἀκριδῶς στὸ δέντρο τοῦ «Μπεσίρη» (στὸ ἱερὸ δέντρο τοῦ χωριοῦ μας ποὺ τὸ νερὸ τῆς κουσάλας του τὸ θεωρούσαμε ἰαματικό), τὸν βρῆκε τὸ κακό. Τὸν τύλιξαν ἡ νύχτα καὶ τὸ πυκνὸ χιόνι κι ἄρχισαν γύρα του παράξενες φωνές: περιγελαστικές, κλαψιάρικες, ἀγριεμένες. Κατάλαβε ὁ ἄνθρωπος τὴν παγίδα καὶ δὲ χούγιαξε γιὰ νὰ μὴν τοῦ πάρουν τὰ δαιμονικὰ τὴ φωνή. Ἔκανε τὸ σταυρὸ κι ἐσπρωχνε τὸ καρότσι μὲ τὴ μιὰ πλάτη. Μὲ τὰ ἐλεύθερα χέρια ἄναβε συνέχεια σπίρτα. Εἶχε μιὰ ντουζίνα κουτιὰ γιὰ τὸ σπίτι καὶ τὰ ἔκαψε ὥσπου νὰ μπεῖ στὸ χωριὸ μὲ κοιμισμένη ἀνάσα. Ἐκεῖ οἱ καλικάντζαροι στάθηκαν νικημένοι ἴσως ἀπὸ τὸ φῶς, ἴσως ἀπὸ τὸ κομπολόι τῶν ὀνομάτων τῶν ἁγίων ποὺ ζητοῦσε τὴ δοήθειά τους! Κι ἔλεγε μὲ χαριτωμένες γκριμάτσες πὼς δὲν ἄφησε ἅγιο γιὰ ἅγιο ἀμνημόνευστο ἀναφέροντας τὰ ὀνόματα χωριανῶν του ἔστω καὶ ἀρχαιοελληνικὰ (Τηλέμαχος, Κίμων, Πελοπίδας, Σόλων, Εὐαγόρας, Φωκίων, Περικλῆς κλπ.), γιατὶ αὐτὰ τοῦ ἔρχονταν ἐκείνη τὴν ὥρα στὸ θολωμένο ἀπὸ τὸν τρόμο νοῦ. Τὰ ἔλεγε καὶ τὰ ξανάλεγε ὁ καψερός. Χάθηκε στὴν κατοχὴ μὲ τὴ μεγάλη πείνα. Εἶχε ἕνα κονσερδοκούτι, τὸ γαλομέτρι ὅπως τὸ ἔλεγε κι ἔφερνε τὶς στάνες γύρα γιὰ λίγο γάλα, μὰ δὲν ἄνθεξε ὁ ἀνθρωπάκος μὲ τὴ μεγάλη καρδιά. Ναί, μὲ τὴ μεγάλη καρδιά, διαδᾶστε καὶ γίνετε κριτές.

Μιὰ καλοκαιρινὴ μέρα εἶχε ρθεῖ πάλι μὲ τὸ καρότσι στὸ χωριό. Γιὰ νὰ τὸ ἀσφαλίσει τὸ ἄφησε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι του ποὺ ἦταν χτισμένο σὲ λόφο. Καταμεσήμερο καλοκαιριοῦ, τότε ποὺ ὅλα πέφτουν σὲ δύθιση ἀποκαμωμένα ἀπὸ τὴ ζέστα, ὅλα ἔξω ἀπὸ τὰ παιδιά. Τότε ἡ συμμορία μας δρῆκε εὐκαιρία νὰ δράσει. Μὰ μπροστὰ μιὰ πίσω τὸ καρότσι γιὰ νὰ τὸ παρκάρουμε σωστά. Τὸ φέραμε στὴν ἄκρη τῆς ἀπότομης πλαγιᾶς, πρὸς τὸν κάμπο καὶ ἐγκληματίσαμε. Κατρακύλησε τὸ καρότσι καὶ ὅταν στάθηκε στὰ πρῶτα χωράφια. Ἦταν ὀτιδήποτε ἄλλο παρὰ καρότσι. Βιδλικὴ καταστροφή. Κι ἔκλαιγε ὁ ἀνθρωπάκος ἐπὶ τῶν ἐρειπίων Βαδυλῶνος. Φώνοξε πὼς γιοτονοῦδια τὸν κατάστρεψαν καὶ ὅμως ποτέ, μὰ ποτὲ δὲ μᾶς κυνήγησε, δὲ μᾶς εἶπε κακὸ λόγο. Ὅποιος ἄλλος στὴ θέση του θὰ γίνονταν Δράκουλας νὰ μᾶς ρουφήξει τὸ αἷμα.

Ἂν λάβαινες τότε μιὰν εὐχετήρια κάρτα αὐτὸ ἀποτελοῦσε γεγονός. Σ' ἐμᾶς ἔρχονταν ἀπὸ συγγενεῖς δυὸ καὶ τρεῖς κάθε φορὰ γιὰ τὶς γιορτές. Καὶ δὲν ἦταν ἡ λαχτάρα μου γιὰ τὶς εὐχές, αὐτὰ δὲν μετροῦν στὰ παιδιά. Τὸν Ἅγ - Βασίλη ἤθελα νὰ δῶ στὸ ἐλκυθρο, τοὺς μάγους μὲ τὶς καμήλες καὶ τὸ σπήλαιο λουσμένο μὲ φῶς ἐξωτικό. Κι ἔδιναν οἱ ἀσήμαντες αὐτὲς κάρτες μιὰν ἀπίθανη διάσταση στὴ φαντασία μας κι ἕναν ἀπερίγραπτο πλοῦτο στὴν ψυχή μας. Ἄλλα δῶρα πρωτοχρονιάτικα δὲν ὑπῆρχαν γιὰ μᾶς στὴ μακρινὴ τρισόλδια ἐποχή. Δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα δῶρα ἐκτός...

Ἦταν χιονισμένη ἐκείνη ἡ παραμονὴ τοῦ καινούριου χρόνου. Προχωροῦσα στὸ μεσοχώρι πατώντας στὶς ροδιὲς τοῦ αὐτοκινήτου (ἕνα ἦταν ὅλο κι ὅλο ποὺ ἔξυπηρετοῦσε τὸ Ζαγόρι καὶ τερμάτιζε στὴ Δοβρά). Ἐκεῖ δρῆκα τὸν κοῦκλο πέσει· καὶ ἀσφαλῶς τὸν προδρίζε γιὰ δῶρο, τί πίκρα! Τὸν πρόσφερα μὲ κάποια περηφάνεια στὴ μικρὴ ξαδέρφη μου (ἐγὼ τότε διάδαζα Ντοστογιέφσκυ). Δέχτηκε τὸ δῶρο μὲ στυφὴ γκριμάτσα· ἦταν ρατσίστρια τὸ σαμιαμίδι καὶ δὲν τὸ ἔδειχνε. Μὰ ἦταν καλὸ κορίτσι καὶ φίλιωσε γρήγορα μὲ τὸν ἁράπη. Τὸν ταχτάριζε ὅλη τὴν ὥρα κοντὰ στὸ τζάκι κι ἐκεῖνος, ἀγνωστο γιατί... αὐτοπυροπολήθηκε. Ἀκόμα θυμοῦμαι τὴ σκηνή. Ὁ ἁράπης νὰ φεγγοδολᾶ γιὰ λίγο τὸ μαντζάτο καὶ ὕστερα τὸ ὑστερικὸ ἀναφυλλητὸ τῆς μικρῆς γιὰ τὸν κοῦκλο ποὺ εἶχε ἀγαπήσει. Ἔτσι ἐκεῖνο τὸ δράδυ δυὸ παιδιὰ κοιμήθηκαν λυπημένα.

Στὴν προχαρτοπαιχτικὴ ἡλικία μας οἱ διακοπὲς τῶν Χριστουγέννων ποικίλονταν μὲ διάφορα παιγνίδια, κυριαρχοῦσαν ὅμως τὸ σκὶ καὶ οἱ... λεμδοδρομίες. Κάθε παιδὶ εἶχε τὸ σκαμνάκι του καὶ τὸ ἀνέδαζε στὶς πάνω γειτονιὲς τοῦ χωριοῦ. Ἐκεῖ τὸ ἴππευε καὶ... δποιον συναντοῦσε ὁ χάρος. Μὰ ὁ χάρος παραμένευε καὶ μετὰ ποὺ ὁ δρόμος (πίστα) πάγωνε κι ἔλα ν' ἀνεδοῦν ἢ νὰ κατεδοῦν ἄνθρωποι, ἀγελάδες καὶ ἀλογομούλαρα τὸ σοκάκι. Γι' αὐτὸ κυνηγοῦσαν οἱ γυναῖκες μὲ μανία τοὺς λιλιπούτιους γιονοδρόμους.

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ 10η ΣΕΛ.

ΚΑΛΑΝΤΑ

«Ἀρχὴ ποὺ ἤρθε ὁ Χριστὸς
στὴ γῆ νὰ περπατήσει»
Καί... «Σ' αὐτὸ τὸ σπίτι πούρθαμε
πέτρα νὰ μὴ ραγίσει».
Κι ὅστερα τοῦ γιοῦ, τῆς θυγατέρας,
τοῦ ξενιτεμένου. Κι ὅσα τραγούδια
μᾶς παράγγελναν, ποὺ τὰ τελειώναμε
μὲ κοφτὸ γρήγορο χτύπημα
τῶν κυπροκουδουνιῶν μας
καὶ μὲ τὴν εὐχή: «Κι τ' χρόν'»

Ἔτσι, οἱ τρεῖς φίλοι, λέγαμε
τὰ κάλαντα, ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι,
στ' ὀρεινὸ χωριὸ μας.
Μὲς τὰ κρύα κι ἀ

Ἤθη καὶ ἔθιμα στὸ Ζαγόρι τὰ Χριστούγεννα καὶ τὴν Πρωτοχρονιὰ

Μεγάλες γιορτὲς ἔρχονται στὴν καρδιὰ τοῦ χειμώνα κι οἱ γιορτὲς αὐτὲς ἔχουν κάτι τὸ ξεχωριστό, κάτι τὸ θαυμάσιο γιὰ τὸ χωριό. Παλιότερα γιορτάζονταν μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ καὶ ἀπόλαυση. Οἱ Ζαγορίσιοι «νοικοκυραῖοι» ἐργάζονταν σκληρὰ καλοκαίρι καὶ φθινόπωρο καὶ μάζευαν γιὰ τὸ χειμώνα «τοῦ Θεοῦ τὰ καλά». «Ὁ καλὸς νοικοκύρης τὸ χειμώνα χαίρεται». «Μπρὸς πίσω τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ καρδιὰ τοῦ χειμωνιοῦ». Ἔτσι ἡ λαϊκὴ σοφία τὸ γραψε.

Οἱ νοικοκυρὲς μαγείρευαν καὶ φέναν τὰ καλύτερα καὶ νοστιμότερα φαγητὰ καὶ γλυκά, ὅπως ψητὰ στὸ γάστρο, πίττες, κουλοῦρες, σπάργανα τοῦ Χριστοῦ κλπ. Οἱ ἐκκλησιὲς γέμιζαν ἀπὸ πιστούς. Ὅλα τὰ σπίτια κάποιον γιόρταζαν καὶ τὰ γλέντια κι οἱ βεγγέρες πήγαιναν κι ἔνονταν. Οἱ ἄντρες ἀσχολοῦνταν μὲ τὸ κυνήγι τοῦ λαγοῦ καὶ τῆς πέρδικας καὶ τὶς ἄλλες ὧρες γέμιζαν τὰ καφενεῖα. Κίνηση κι ἑτοιμασίες πολλὲς γιὰ τὶς ἅγιες μέρες. Ἔρριχνε καὶ κανένα χιονάκι κι ὁλοκληρώνονταν ἡ εἰκόνα τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Πρωτοχρονιᾶς.

Τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων τὰ παιδιὰ ἑτοίμαζαν τὰ σύνεργα γιὰ τὰ «κόλιντα». Φτιάναν ἕνα ξύλινο σταυρό, δέναν κι ἕνα σπάγγο καὶ στὴν ἄκρη τοῦ σπάγγου ἕνα χερούλι γιὰ νὰ περνάει ἡ «κολιντίνα» (κουλούρα). Εἶχαν κι ἕνα σακκούλι γιὰ τ' ἄλλα τὰ «καλούδια». Γυρνοῦσαν σ' ὅλα τὰ σπίτια τοῦ γωριοῦ καὶ τραγουδοῦσαν:

«Χ'στούϊνα, χ'στούϊνα,
Χ'στὸς γινιέται σήμερα
γινιέται καὶ βαφτίζεται
στοὺς οὐρανοὺς ἀπάνω
οἱ ἀγγέλοι χαίρονται
τὰ δαιμόνια σκάζουν
σκάζουν καὶ πλαντάζουν
τὰ σίδερα δαγκάνουν
τὰ ξύλα ροκανοῦν».

Μπαίνοντας στὰ σπίτια τραγουδοῦσαν:

«κόλιντα μέλιντα
νὄμου βάβω κλούρα
σοῦ φιλῶ τὴν πόρτα
καὶ τὴν παραθύρα».

Ἂν δὲν τοὺς ἔδιναν τίποτε ἔλεναν:

«κουτσουλῶ τὴν πόρτα
καὶ τὴν παραθύρα»
ἢ «γύφτισσα κουρκούτισα
τὸ πουλί σου κόκκαλο
βάρτον μὲ τὸν κόπανο
νὰ ξιρνάει κόκκαλο
νὰ τὸ φάει ὁ μάστορας
καὶ τὸ μαστορόπουλο»
ἢ «ἀφέντης κουμπλίτσα...
κυοὰ σκαφίδω....
ξύδι στὸ βαένι σου
πουρδὴ στὸ κολοκύθι σου»

Ὅταν δίνως τοὺς ἔδιναν δῶρα, ὅπως κουλούρα ἢ μῆλα ἢ γκόρτζα ἢ σούρβα ἢ σταφίδες ἢ σύκα κ.ἄ., τότε ἔλεγαν:

«κρασὶ μέσ' στὸ βαένι σου,
ξύδι στὸ κολοκύθι σου».

Τὴν παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιᾶς ἄλλες ἑτοιμασίες κι ἄλλα ἔθιμα. Οἱ νοικοκυρὲς πήγαιναν στὴ βρύση νὰ πάρουν «ἀμίλητο νερό», γιὰ νὰ φτιάσουν τὴν «βασιλόπιττα». Στὴν «σκαλοφρύδα» τῆς βρύσης ἔβαζαν ὅτι προϊὸν εἶχαν στὸ σπίτι τους, ὅπως μαλλί, βούτυρο, τυρὶ κλπ. καὶ τότε λίγοι φτωχοὶ πήγαιναν καὶ τἀπαιρναν. Οἱ κυράδες τὴν παραμονὴ τάτζαν καλὰ τὰ ζωντανὰ καὶ κυρίως τὶς κότες, γιὰ νὰ ποῦν καλὰ λόγια στὸ Χριστὸ γιὰ τὶς κυρές.

Τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ ἔφερναν γύρω στὰ σπίτια τραγουδώντας:

«Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται
ἀπὸ τὴν Καισαρεία
βαστάει πέννα καὶ χαρτί,
χαρτὶ καὶ καλαμάρι
τὸ καλαμάρι ἔγραφε
καὶ τὸ χαρτὶ μιλοῦσε
κάτσε νὰ φᾶς,
κάτσε νὰ πιεῖς,
κάτσε νὰ τραγουδήσεις»...

Ὁ γύρος μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἅη Βασίλη γινόταν γιὰ «λιπτά», μάζευαν πενταρες, δεκάρες, σπάνια καὶ κανένα κοσάλεπτο.

Τὸ βράδυ μαζεύονταν ὅλοι κι ἔπαιζαν χαρτιά, γιὰ νὰ δοῦν ποιός θἄναι ὁ τυχερὸς τῆς καινούριας χρονιᾶς, ἀλλὰ καὶ τυχερὰ παιχνίδια, ὅπως τὴν «τριανταμία».

Τὰ ξημερώματα, πολλὰ παιδιὰ πήγαιναν σὲ συγγενικὰ σπίτια καὶ κάθονταν σ' ἕνα πουρνάρι λέγοντας διάφορες εὐχὲς καὶ κάνοντας ποδαρικὸ στὸ σπίτι γιὰ τὸν καινούριο χρόνο. Τινάζοντας τὸ πουρνάρι ἔλεγαν νὰ γεμίσει τὸ σπίτι μὲ τόσες λίρες ὅσα φύλλα πέσουν.

Μετὰ πήγαιναν ὅλοι στὴν ἐκκλησιὰ κι ὕστερα ἐπισκέψεις σ' ὅσους γιόρταζαν Βασίλη καὶ Βασιλική. Οἱ κυρὲς ἔτοιαν νὰ φτιάσουν τὴν «βασιλόπιττα». Μέσα στὴν πίττα ρίγνουν στὴν τύχη ἕνα νόμισμα καὶ στὸ τραπέζι ὁ πατέρας κόβει τὴν πίττα καὶ ὀνοματίζει τὸ κάθε κομμάτι, ὑπολογίζοντας τὸ κομμάτι τοῦ Χριστοῦ, τοῦ σπιτιοῦ, τῶν ζωντανῶν καὶ κάθε μέλους τῆς οἰκογένειας. Ὅπου πέσει ὁ «παρὰς» αὐτὸς θὰ πάει καλὰ τὸν καινούριο χρόνο κι ἂν εἶναι κοπέλλα ἢ νεαρὸς θὰ παντρευτεῖ, ἂν εἶναι μαθητὴς θὰ προοδεύσει.

Ἄλλη μεγάλη γιορτὴ τὰ Φῶτα. Τὰ παιδιὰ βγαίνουν καὶ τραγουδοῦν:

«Σήμερα τὰ φῶτα
καοκαλίεται ἡ κόττα
πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα
βδοὶὲ σκυλόβδοιε ποῦναι
ἡ κόττα ποὺκλεψες;
κόττα καοκαλίστηκε
κι ὁ βδοιὸς τσιολίστηκε».

Πωὶ πωὶ ὅλοι χύνουν τὰ νερὰ γιὰ νὰ πάρουν καινούρια ἁγιασμένα ἀπ' τὴ βάφτιση τοῦ Χριστοῦ. Θυμᾶμαι παλιότερα μετὰ τὴν ἐκκλησιὰ μαζεύονταν οἱ ἄντρες τοῦ χωριοῦ κι ἔπαιρναν ἕνα κόκκορα

ρεφενὲ καὶ ἔξω ἀπ' τὸ χωριὸ τὸν ἔβαναν στὸ σημάδι μὲ τὰ κυνηγετικά τους ὅπλα καθέναις μὲ τὴ σειρά. Ὅποιος τὸν χτυποῦσε ἔβαζε τὸν κόκκορα μεζὲ κι οἱ ἄλλοι φυσικὰ τὸ ταίπουρο, ποὺ ἔτρεχε στὰ λαρύγγια ἄφθονο. Τὸ μεσημέρι σὲ κάθε σπίτι κόβανε τὴν «φωτοκουλούρα». Εἶναι ψωμὶ μὲ τρύπα στὴ μέση, γιὰ νὰ τὸ πιάνουν καὶ νὰ τὸ τραβοῦν κι ὅποιος κόψει τὸ μεγαλύτερο αὐτὸς ξοδεύει περισσότερα στὸ σπίτι.

Οἱ μέρες αὐτὲς λέγονται καὶ δωδεκάημερα, δηλαδὴ ἀπ' τὰ Χριστούγεννα μέχρι τὰ Φῶτα. Τότε βγαίνουν τὰ «κατσόϊνα» ἢ «καψούρια» καὶ κοροϊδεύουν τὸν κόσμο μὲ τὰ χαγανητά τους, ἀλλὰ κακὸ δὲν

κάνουν σὲ κανένα. Ἔμπαιναν ἀπ' τὰ «μπουχαριὰ» καὶ ἔβγαζαν τὰ γανωμένα μοῦτρα τους καὶ τρόμαζαν τὰ παιδιὰ καὶ τὶς γριές. Πολλὲς φορὲς γόρευαν πολλὰ μαζὺ κι ὅταν ἤταν [illegible] βγάζανε κρυφὰ τὸ κεφάλι στὸ παραθύρι καὶ τὰ βλέπαμε. Ὁ πολὺς κόσμος τὰ πίστευε καὶ οἱ ἐξυπνοι ἐκμεταλλεύονταν αὐτὸ καὶ ντύνονταν «κατσόϊνα» γιὰ νὰ τροιάζουν τὸν κόσμο.

Ἔτσι γιορτάζονταν παλιότερα οἱ ἅγιες αὐτὲς μέρες. Τί γίνεται σήμερα κι ἂν ὑπάρχουν παιδιὰ νὰ ποῦν τὰ κάλαντα καὶ τὸν Ἅη Βασίλη, εἶναι ἄλλος λόγος. Τὰ φαγητὰ καὶ τὰ γλυκά, ἡ γιορταστικὴ ἀτμόσφαιρα, τὰ καλούδια καὶ τὰ γλέντια ἔλλειψαν. Ὅλοι παίζουν τριανταμία καὶ μάλιστα γερή —ἄσε τ' ἄλλα παιχνίδια τῆς τράπουλας— κι ὅσοι δὲν παίζουν κάθονται μπροστὰ στὸ χαζοκούτι καὶ περνάει ἡ ὥρα. Τὰ παιδιὰ, ὅσα ἔμειναν, περιμένουν τὰ δῶρα τους τάνκς, πολυβόλα, πιστόλια, ποδήλατα, αὐτοκίνητα καὶ ἄλλα πλαστικά, κι ἐμεῖς περιμέναμε σιμπέκια, κυδώνια, γκόρτσα, σούρβα, σταφίδες, λουκούμια κ.ἄ. καὶ παίζαμε μὲ πάνινα τόπια καὶ μὲ καμιὰ φούσκα. Ἄλλα λόγια, ἄλλοι καιροί.

Καπέσοβο 1978, τ' Ἅη Νικόλα

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Κυκλοφόρησε ἡ συλλογὴ «Ποιητικές μας ἱστορίες» τοῦ νέου ποιητῆ κ. Γιάννη Καραγιάννη ἀπὸ τοὺς Ἀσπραγγέλους. Ἀκολουθεῖ τὴ νέα γραφὴ μὲ ἐπιτυχία καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἔντονο ἠθικοπνευματικὸ προβληματισμό.

Συγχαίρουμε θερμὰ τὸν νέο ποιητὴ καὶ τοῦ εὐχόμαστε κάθε ἐπιτυχία στὸν ὑψηλὸ στόχο τῆς ζωῆς του.

ΜΙΑ ΕΞΗΓΗΣΗ ΚΑΙ... ΣΥΓΝΩΜΗ

Σὲ προηγούμενο φύλλο τῆς ἐφημερίδας «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» (Νοέμβρη 1978) δημοσιεύτηκε μιὰ δική μου περιγραφὴ γιὰ τὴ τοποθεσία τοῦ Σκαμνελιοῦ «ΦΤΟΚΑΜΠΟΣ». Σ' αὐτὴ τὴν περιγραφὴ ὑπάρχει καὶ ἡ φράση «Γιατὶ οἱ Ζαγορίσιοι ἤταν ἐκλεκτοί κι ἀριστοκρατικοὶ στὶς ἀξίες καὶ τὰ φερσίματα καὶ δὲ ἔζησαν μέσα στὰ χωριά τους Γιφτοὺς καὶ Βλάχους — Σαρακατσάνους».

Ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ φράση σεναγρίστηκε —ὅπως μὲ πληροφόρησαν μερικοὺς γνωστοὺς καὶ φίλους τοῦ χωριοῦ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔγκαταστάθηκαν ὕστερα στὸ Ζαγόρι καὶ ἀποτελοῦν σήμερα ἰσότιμοι κάτοικοί του, ἀλλὰ, μὲ τοὺς παλιοὺς Ζαγορίσιους καὶ ἴσως νὰ τοὺς ἔκανε καὶ νὰ τοὺς γανακτήσουν λέγοντας: «Γιατὶ τὰ γράφονται τέτοια πράγματα;» θὰ ἤθελα νὰ δώσω μιὰ ἐξήγηση:

Ἡ φράση μου αὐτὴ ἀναφέρεται στὸ παρελθόν· μιλάει γιὰ τὰ παλιὰ σμένα. Ὄχι γιὰ τὰ τωρινά. Δὲν δὲ τὸ φανερώνουν τὰ ρήματά τους τῆς ἴδιας τῆς φράσης: «ἤταν καὶ δὲ δέγονταν» (οἱ Ζαγορίσιοι) τέ. Ὄχι! τώρα. Κι αὐτὸ εἶναι — πῶς νὰ τὸ κάνομε— ἀλήθεια. Πάντα οἱ Ζαγορίσιοι ἤταν ἐκλεκτοί κι ἀριστοκρατικοὶ μὲ τὴν ἔννοια ὅτι εἶχαν κάτι ξεχωριστὸ δικό τους κι ἤθελαν νὰ τὸ διατηρήσουν. Κι δὲν ἤθελαν ἄλλους μὲς τὰ χωριά τους. Ἄλλο ἂν δὲν τὸ μπόρεσαν γιατὶ ἡ ζωὴ τραβάει πάντα μπροστά, ἀκάθεκτη, δημιουργώντας νέες καταστάσεις.

Ὅσο γιὰ τὴ φράση ποὺ ἀκολουθεῖ: «Ἀκόμα καὶ σήμερα ἀρκετοί παλιοὶ Ζαγορίσιοι βαρέως τὸ φέρνουν...» κλπ. εἶναι ἐνισχυτικὴ τῆς πρώτης καὶ τίποτε παραπάνω. Δὲν ἀναφέρεται σὲ ἀνθρώπους (Ζαγορίσιους) ἡλικιωμένους, ποὺ εἶναι προσκολλημένοι στὰ παλιὰ καὶ ἀναθυμοῦνται μὲ συγκίνηση. Ἴσως καὶ μὲ κάποια ὑπερβολή. Ἐγὼ αὐτὴ θέλησα νὰ παρουσιάσω.

Αὐτά· καὶ ζητῶ συγγνώμη — ἂν τὴ θέλουν— ἀπ' ὅσους τοὺς ἔκανε ἡ χωρὶς νὰ θέλω, νὰ στενοχωρηθοῦν ἢ καὶ νὰ θυμώσουν, γράφοντας μιὰν ἀλήθεια γιὰ τὰ περασμένα τοῦ Ζαγορισιοῦ.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΤΣΑΟΥΣΗΣ

Ο ΔΑΙΜΟΝΑΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Στὸ φύλλο Ὀκτωβρίου στὴ σελίδα 4, ἀπὸ σφάλμα παραλείφτηκε τὸ ὄνομα τοῦ στρατηγοῦ Σάλαγκα Κ. Γκίκα.

— Στὸ φύλλο Νοεμβρίου σελίδα 8 στὴ σάτυρα τοῦ Ματθαίου Βλαδίκα τὸ ἕβδομο τετράστιχο νὰ διαβαστεῖ:

«ἕνας πωλητὴς οὔτσκυ, σὲ μπουκάλι σφραγιστὸν νέον τρόπον ἐφευρίσκει νὰ πουλάει τὸ νερόν».

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΑΚΥΠΤΟΥΝ ΓΙΑ ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Ὑπὸ ΝΙΚΟΥ ΣΤΑΡΑ, τ. Προέδρου Ἐξωραϊστικοῦ Συλλόγου Παπίγκου

Τὸν τελευταῖο καιρό, εἰσέβαλε καὶ στὴ γώρα μας, πλησίστιο τὸ καινούργιο φροῦτο, ὁ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, πολὺ ὥραῖο καὶ ἔντεχνα ἐπιγουσωμένο, ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ προσοδοφόρο, τόσο γιὰ τὸ Δημόσιο κορβανά, ὅσο καὶ γιὰ μερικοὺς, ποὺ διαθέτουν κέντρα διασκεδάσεως καὶ ξεγνοιασιᾶς, ξενοδοχεῖα καὶ ἑστιατόρια πάσης φύσεως καὶ κλάσεως, ἀστικά, παραλιακὰ ἀλλὰ καὶ ὅσους ἀνοῖξαν παραπλήσια μαγέρικα καὶ κοιτῶνες στὰ παραδοσιακὰ χωριά. Εἶναι φανερὸ ὅτι ἐξυπνοτεῖ τὸ Δημόσιο νὰ συνάλλαγμα, καὶ τοὺς λίγους ἐπιχειρηματίες μὲ ὑπολογίσιμα ἔσοδα.

Ὁ Τουρισμὸς αὐτὸς ποὺ θέλοντας καὶ μή, ὅπου καὶ ἂν πᾶμε, ὅπου καὶ ἂν γυρίσουμε, ἰδία τοὺς ξεπτὸς μῆνες, τὸν βρίσκουμε μπρὸς στὰ μας, ἔνει καὶ τὶς καλὲς ἀλλὰ καὶ τὶς ἄσχημες ὄψεις του.

Ὅπως εἶναι φυσικό, ὁ εἰσβολέας αὐτὸς ἔφθασε καὶ στὰ χωριά μας, τὰ ἀσύγκριτα σὲ κάλλος καὶ παραδοσιακὸ πολιτισμὸ χωριὰ τοῦ Ζαγορίου μας. Ἤρθε σὰν ἐπισκέπτης ἀναθός, σὰν φίλος γκαρδιακός, ὅμως κάπου - κάπου καὶ σὰν ἀνεπιθύμητος διακοπτάρης.

Φυσικὸν εἶναι νὰ μὴν μπορεῖ εὔκολα νὰ συνταιριαστεῖ μὲ τὸν ντόπιο, τὸν μόνιμο πληθυσμὸ τοῦ Ζαγορίου. Γι' αὐτὸ ἔρχεται σὲ σύγκρουση μὲ μεγάλο βαθμό, μὲ τοὺς Ζαγορίσιους, οἱ ὁποῖοι φοβοῦνται μήπως σιγὰ - σιγά, μὲ τὰ νέα ἤθη καὶ ἔθιμα ποὺ μᾶς φέρνουν οἱ ξένοι ἐπισκέπτες, χάσουνε τὴν λαϊκὴ παραδοσιακή τους κληρονομιά. Γιατὶ ἔρχονται ὄχι μόνον πολίτες ἀπὸ τὰ διάφορα διαμερίσματα τῆς χώρας μας, ἀλλὰ καὶ ξένοι, πεντά - ξένοι, ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς ὑδρογείου, μὲ τελείως διαφορετικὴ κοινωνικὴ δομή, μὲ παράξενα ἤθη καὶ ἔθιμα, καὶ μὲ προοδευτικὰ, ὅπως θέλουν νὰ λέγωνται, θιώματα καὶ συνήθειες.

Ἔτσι ἀρχίζουν, ἀπὸ τὶς πρῶτες κιόλας ἐπισκέψεις αὐτῶν τῶν Τουριστῶν, νὰ ἀνακύπτουν πολυποίκιλα ἔντονα καὶ καυτὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναπόφευκτα. Ἡ ἀντιμετώπισή τους ἐπείγει, γιατὶ κάθε χρόνο, ὅσο πλησιάζει ἡ ἄφαλτος στὰ χωριά μας —καὶ ἔγω ὑπόψη μου τὸ δικό μου χωριὸ τὸ Πάπιγκο— ἔγουμε ὅλο καὶ μεγαλύτερο κῦμα Τουριστῶν.

Τὰ προβλήματα αὐτά, ἀνάγονται σὲ πολλοὺς τομεῖς τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἰδία γιὰ τὸν μόνιμο κάτοικο τοῦ χωριοῦ. Γι' αὐτὸν ποὺ ἔχει βαθιὰ τὶς ρίζες του στὸ χωριὸ καὶ τὴ ζωή του ἀγκαλιασμένη μὲ τὶς ὁμορφιὲς τοῦ τοπίου, τὰ διάφορα κτίσματα καὶ μνημεῖα τῆς πολύγρονης τέννης, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν παραδοσιακὸ τρόπο διαβιώσεως ἐν γένει τοῦ Ζαγορίσιου. Γι' αὐτό, κατ' ὀλέγα λόγο ἐπιτρέπεται νὰ ἀγνοήσει κανένας τὸν ντόπιο πληθυσμό. Αὐτὸς ἄλλωστε εἶναι ὁ ζωντανὸς συνενιστὴς τῆς παραδοσιακῆς κληρονομιᾶς τοῦ Ζαγορίου μας.

Τὰ προβλήματα αὐτὰ ποὺ παρουσιάζονται, θέλοντας καὶ μή, ἔχουν ἄμεση σχέση μὲ θέματα ἠθῶν καὶ ἐθίμων, θέματα διατροφῆς καὶ διαμονῆς καὶ θέματα κινήσεως καὶ ὑγείας, γιὰ νὰ περιοριστοῦμε στὰ κυριώτερα.

Ὅλοι μας ἀντιλαμβανόμαστε, ὅτι οἱ μάζες αὐτὲς τῶν Τουριστῶν, βάζουν σὲ δοκιμασία τὴ Ζαγορίσια πολιτιστική μας κληρονομιά, ὅπως ἔτσαφε νιὰ τὴ Ρόδο, ὁ Δήμαρχός της κ. Χατζηκωσταντῆς.

Ἀλλὰ ὁ Τουρισμὸς εἶναι σήμερα ἕνα γεγονὸς καὶ μάλιστα διογκούμενο διαρκῶς.

Ποιά εἶναι ἡ προετοιμασία μας, ὁ προγραμματισμός μας, ἡ μεθόδευσή μας γιὰ νὰ δεχτοῦμε τὸ Τουριστικὸ αὐτὸ ρεῦμα, ποὺ καθημερινά, τώρα λιγώτερο καὶ αὔριο περισσότερο θὰ μᾶς κατακλύζει;

Γιὰ τὴν παραπέρα Ἑλλάδα, οἱ ἀρμόδιοι φορεῖς ἔκαναν μιὰ βιτρίνα, ξενοδοχεῖα, ἑστιατόρια, πισίνες, πάρκα, κλάμπς.

Ὅλα αὐτὰ δουλεύουν γιὰ τὸν Τουρίστα. Γιὰ τὰ χωριὰ καὶ συγκεκριμένα γιὰ τὰ Ζαγοροχώρια, καμιὰ παρόμοια ὑποδομή. Σὲ ἐμπεριστατωμένο ἄρθρο ποὺ δημοσιεύτηκε πρόσφατα σὲ ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα, ὁ κ. Μανώλης Βασιλάκης ἀντιτέκτονας καὶ οἰκονομολόγος καὶ πρόεδρος τοῦ Τ.Ε.Ε. Ἀνατολ. Κρήτης, γράφει ὅτι: «Πρέπει νὰ μποῦνε ὅρια στὸν Τουρισμὸ ὄχι μόνο στὸ σύνολο τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ σὲ κάθε περιοχὴ χωριστά, μὲ κριτήρια πολεοδομικά, οἰκονομικὰ καὶ πολιτιστικὰ καὶ νὰ ληφθοῦν τὰ ἀπαραίτητα μέτρα, γιὰ νὰ προστατευθοῦν ὁ χαρακτήρας τοῦ λαοῦ μας, ὁ χαρακτήρας τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μας καὶ τὸ φυσικό μας περιβάλλον, διότι χωὶς νὰ τὸ καταλάβουμε, παρουσιάζουμε δείγματα ὁ πότε ἀλεία στὸν Τουρισμὸ καὶ στὸν ξένο Τουρίστα».

Τὸ Κράτος καὶ ὁ ΕΟΤ ἂς προγραμματίσουν καὶ ἂς μεθοδεύσουν τὸ ὅλο θέμα.

Ὅμως καὶ μεῖς οἱ Ζαγορίσιοι, μποροῦμε νὰ ἀντιμετωπίσουμε κάπως τὴν κατάσταση, βοηθώντας νὰ παρθοῦν μέτρα γιὰ νὰ λυθοῦν δριμένα ἀπὸ τὰ τσουχτερὰ αὐτὰ προβλήματα.

Κι ἂς κάνουμε ἀρχὴ ἀπὸ δυὸ τέτοια θέματα, ποὺ παρουσιάζονται σ' ὅλα τὰ χωριὰ τοῦ Ζαγορίου, ὀξύτατα, καυτά.

Πρῶτο: Τὸ θέμα κινήσεως τῶν τροχοφόρων. Ποῦ θὰ παρκάρουν τὰ μεμονωμένα σήμερα, οἱ δεκάδες αὔριο καὶ οἱ ἑκατοντάδες μεθαύριο αὐτοκίνητα τῶν ἐπισκεπτῶν καὶ ἐκδρομέων; Πόσα θὰ πάρει, ἔστω καὶ σωριασμένα τὸ ἕνα ἐπάνω στὸ ἄλλο, ἡ μικρὴ πλατεῖα κάθε χωριοῦ;

Δεύτερο: Ἡ ρύπανση. Θέμα καθαριότητας, ἐμφάνισης καὶ γενικὰ ὑγείας. Εἶναι θέμα γενικὸ γιὰ ὅλους τοὺς Τουριστικοὺς χώρους, τὸ ὁποῖο ἀπασχόλησε πρόσφατα καὶ τὸ Κρατικὸ Ραδιόφωνο καὶ μὲ ἀφορμὴ τὴ σχετικὴ διαπίστωση Ἑλβετίδας Τουρίστριας.

Ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶδα μὲ τὰ μάτια μου τὸ ἀποκαρδιωτικὸ θέαμα, φεύγοντας ἀπὸ τὸ χωριό μου μιὰ Δευτέρα πρωί, ποὺ παρουσίαζε ἡ περιοχὴ τοῦ "Ἅη Ταξιάρχη, ὅπου ὅλος ὁ ὡραιότατος χλωροτάπητας ἦταν γεμάτος ἀπὸ χαρτιὰ ὑγείας ποὺ τὰ εἶχαν χρησιμοποιήσει οἱ ποικίλοι Τουρίστες.

Εἶπα ὅτι καὶ ἐμεῖς μποροῦμε νὰ κάνουμε ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ, συνοικιακὲς ἢ κατὰ Κοινότητα οἱ ὁποῖες, μὲ πλήρη συνεργασία μὲ τὶς τοπικὲς Ἀρχές, θἄχουν σκοπὸ νὰ λύσουν καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ κατεπείγοντα προβλήματα, δηλαδὴ ἐξεύρεση χώρου παρκαρίσματος καὶ δεύτερο, κατασκευὴ ἐπαρκῶν ἀφοδευτηρίων καὶ τοποθέτηση μεγάλων δοχείων ἀπορριμμάτων.

Ποῦ θὰ βρεθοῦν τὰ χρήματα ποὺ θὰ γοειαστοῦν;

Ὅπου τὸ Κοινοτικὸ Ταμεῖο εἶναι πενιχρὸ καὶ ἀδειανό, ὅπως στὸ χωριό μου Πάπιγκο, ἐκεῖ ν' ἀνοίξει ὁ ΕΟΤ τὸ πουγγί του, γιατὶ στὸ κάτω - κάτω τῆς γραφῆς, τὰ ἔσοδά του πρέπει νἆναι ἀνταποδοτικά. Ἀπὸ τὸν Τουρισμὸ τὰ μαζεύει καὶ γι' αὐτὸν πρέπει νὰ ξοδεύει, ὅσα χρειάζονται, στὰ παραδοσιακὰ νησιά μας.

Γιὰ τὰ λοιπὰ προβλήματα, ποὺ ἀνακύπτουν καὶ εἶναι αὐτὰ πολλά, σὲ ἄλλο σημείωμά μας.

ΝΙΚΟΣ ΣΤΑΡΑΣ

Τὸ Μνημεῖο τῆς Γυναίκας τῆς Πίνδου

Κύριε Διευθυντή,

Στὸ ἀριθ. 7 μήνα Ὀκτωβρίου φύλλο τῆς ἐφημερίδας μας διαβάσαμε τὴν πρόταση τῆς ἐκδοτικῆς ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν ἀνέγερση μνημείου τῆς γυναίκας τῆς Πίνδου.

Δεχόμαστε τὴν πρόταση αὐτὴ μὲ μεγάλη χαρά. Βέβαια τὸ μνημεῖο αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχει γίνει ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια καὶ μάλιστα μὲ τὴ μέριμνα τοῦ Κράτους. Δὲν πειράζει ὅμως. Ποτὲ δὲν εἶναι ἀργά!

Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ ἐφημερίδα μας πρόταξε τὸ Κράτος, προτείνουμε κι ἐμεῖς σὰν Κοινότητα τὸ μνημεῖο αὐτὸ νὰ στηθεῖ ἐκεῖ ποὺ φορτώθηκε καὶ ξεκίνησε ἡ πρώτη γυναίκα γιὰ τὴν πρώτη ἀναμμή, καὶ σὲ σημεῖο ὁρατὸ ποὺ θὰ κριθεῖ ἀπὸ μιὰ εἰδικὴ ἐπιτροπή.

Μόνο καὶ μόνο ἀπὸ ἱστορικὴ ἀνάγκη καὶ ἀλήθεια χωρὶς σωβινισμὸ καὶ προβολὴ τοῦ χωριοῦ μας τὸ ἐνδεδειγμένο σημεῖο εἶναι κάπου στοὺς "Ἅη Λιάδες» Καπεσόβου.

Μ' αὐτὸ δὲν θέλουμε νὰ μειώσουμε κανενὸς ἀτόμου ἢ χωριοῦ τὴν προσφορά του στὸν ἀγώνα, ἀλλὰ ἔτσι ἀναφέραμε καὶ πιὸ πάνω. ΜΟΝΟ ἀπὸ ἱστορικὴ ἀνάγκη προτείνουμε τὸ σημεῖο αὐτὸ διότι εἶναι γνωστὸ ὅτι τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὁ ἀπαξιτὸς δρόμος ἔφθανε μέχρι τὸ Καπέσοβο καὶ ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα τὰ τσόφωμα καὶ τὰ πολεμοφόδια ἔπρεπε νὰ πάνε ἢ μὲ ζῶα ἢ μὲ τὴ γυναίκα.

Μὲ τὴν πρότασή μας αὐτὴ, πιστεύουμε ὅτι συμβάλουμε σὲ μιὰ σωστὴ τοποθέτηση τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Τὸ Κοιν. Συμβούλιο Καπεσόβου
Ὁ Πρόεδρος
Εὐριπίδης Βουλόδημος
Τὰ μέλη
Δημ. Κοντοδῆμος, Κ. Βαρζώκας,
Γρηγ. Ράπτης, Χαρ. Βογᾶς

Ἀγαπητοὶ Συμπατριῶτες,

Εἶναι ἱστορικὰ ἐξακριβωμένο ὅτι τὰ αὐτοκίνητα ποὺ μετέφεραν ἐφόδια γιὰ τὸ στρατὸ τὸ 1940 ἔρθαναν μέχρι τὸ Καπέσοβο. Ἀπὸ τὸ σημεῖο τοῦτο καὶ πέρα ("Ἅη - Λιάδες Καπεσόβου) τὰ ἐφόδια τὰ προωθοῦσαν στὸ μέτωπο ζαλικωμένες γυναῖκες καὶ φορτηγὰ ζῶα ἀπὸ τὰ γύρα χωριὰ τῆς περιοχῆς. Γιαυτὸ διαφωνοῦμε μὲ τὴν προτεινόμενη γνώμη τῆς συντακτικῆς σας ἐπιτροπῆς καὶ προτείνουμε τὸ ἄγαλμα τῆς ἡρωΐδας Γυναίκας τῆς Πίνδου νὰ στηθεῖ στὸ σημεῖο τοῦτο πιροστὰ στὸ ξωκλήσι "Ἅγιος Ἀθανάσιος Καπεσόβου. Ἔτσι μόνο ἀποδίδεται ἡ ἀλήθεια. Ἂν ἄλλοι προτείνουν ἄλλη ἢ ἄλλες θέσεις χρειάζεται μόνο ἀπὸ τοπικιστικὴ ἄποψη καὶ εἶναι ἔκτος πραγματικότητας. Ὁ Ἐκπολιτιστικὸς Σύλλογος Κήπων διατίθεται νὰ βοηθήσει μόνο σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση.

Κήποι 30 Ὀκτώβρη '78
Γιὰ τὸν Ἐκπολιτιστικὸ Σύλλογο Κήπων
Ὁ Πρόεδρος
Γεώργιος Ἀθ. Γκρουΐδης

ΔΩΡΕΑΙ

Ὁ κ. Νικόλαος Πισπίρης ἔδωσε στὴν Ἐφορεία Ἐπιτροπῆ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου ΕΛΑΤΗΣ δραχμὰς χιλίας (1.000) εἰς μνήμην τῆς θείας του Εὐγομίας Χ. Δεδέκου, ἀνεπ. σταφάνου.

★

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Στὸν ἀγαπημένο μου ἀναδεχτὸ Κώστα Κανούρα ποὺ πέτυχε στὶς φετινὲς ἐξετάσεις στὸν κλάδο Δημοσίου Δικαίου, εὐχομαι ἐπιτυχία στὶς περαιτέρω σπουδές του.

Ὁ γουνός του
Κλεάνθης

ΑΤΟΜΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ - ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ - ΑΝΑΓΚΗ ΕΠΑΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ - ΑΛΛΑΓΗ ΔΑΣΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Α΄
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΣ ΚΑΤΑΤΟΠΙΣΜΟΣ

Τὰ προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν σήμερα τὸ Ζαγόρι μας εἶναι καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα. Δὲν εἶναι πρόθεσή μου νὰ τὰ παρουσιάσω καὶ νὰ τὰ θέξω ὅλα αὐτὰ στὴ μικρή μου αὐτὴ ἐργασία. Θὰ ἀσχοληθῶ ὅμως μὲ ἕνα ἀπὸ τὰ πολλά, ποὺ τὸ θεωρῶ πολὺ ζωτικὸ καὶ μὲ ἐξαιρετικὴ σημασία καὶ προτεραιότητα. Διατηρῶ τὴν ἐπειν ἡ γνώμη πὼς τὸ θέμα αὐτὸ ἔπρεπε νὰ εἶχε βρεῖ τὴ λύση του ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια. Τὸ πρωταρχικὸ αὐτὸ καὶ καυτὸ θέμα ποὺ ἐνδιαφέρει τὸ Ζαγόρι μας εἶναι τὸ τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας. Ἀξιολογώντας κανένας τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα προβλήματα τοῦ Ζαγοριοῦ μας, νομίζω, πὼς αὐτὸ πρέπει νὰ πιάσει πρωταρχικὴ σπουδαιότητα. Ἡ προτεραιότητά του στὴ μελέτη καὶ στὴν ὅσο τὸ δυνατὸ πιὸ γλήγορη λύση του παίζει τὸ βασικώτερο ρόλο γιὰ τὸ νοικοκύρεμα τοῦ Ζαγοριοῦ μας. Χωρὶς νὰ λυθεῖ αὐτὸ βασικά, κανένα ἄλλο μέτρο δὲν εἶναι εὔκολο νὰ προωθηθεῖ γιὰ τὸν τόπο μας καὶ νὰ φέρει τὴ βελτίωση ποὺ χρειάζεται. Ἀπόδειξη τῆς σπουδαιότητάς του εἶναι ἡ πρόσφατη περιπέτεια καὶ τελικὰ τὸ ναυάγιο γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς Ἐλεγχόμενης Κυνηγετικῆς Περιοχῆς στὸ Ζαγόρι. Ἂν εἶχε λυθεῖ αὐτὸ κι ἂν εἶχε τακτοποιηθεῖ, δὲν θάπαιρνε τὴ δυσάρεστη τροπὴ ποὺ πῆρε αὐτὸ τὸ θέμα γιὰ τὸ Ζαγόρι μας.

Εἶμαι ἕνας ἀπὸ κείνους ποὺ ἀμφέβαλα γιὰ τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Ε.Κ.Π. Δὲν τὸκανα αὐτό, γιατὶ εἶμαι κυνηγός, οὔτε γιατὶ ἔχω οἰκονομικὰ συμφέροντα ἀπὸ ἐμπορικὲς δασικὲς ἐπιχειρήσεις ἢ καὶ γιὰ κομματικοὺς λόγους, ὅπως κατηγορήθηκαν ἄλλοι. Ἀμφισβήτησα τὴν ὠφελιμότητα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Ε.Κ.Π. στὸ Ζαγόρι, γιατὶ εἶδα ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχή, πὼς τὸ θέμα πῆρε πολὺ στραβὸ δρόμο, διεῖδα κάποιον πολὺ σοβαρὸ κίνδυνο μὲ ἀπώτερους ὑπουλους καὶ ὄχι ξεκαθαρισμένους σκοποὺς γιὰ τὴν τελειωτικὴ καταπάτηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στὸν τόπο μας. Ἀντέδρασα κι ἐγὼ κάπως, γιατὶ ἡ ἐμπειρία μ' ἐδίδαξε νὰ μὴν τρέφω καμμιὰ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὰ ὅσα λέγονται καὶ πρὸς τὶς ὑποσχέσεις ποὺ δίνονται ἀπὸ μέρος τῶν δασικῶν ὑπηρεσιῶν. Δὲν μπορεῖ κανένας νὰ μοῦ ἀλλάξει τὴ γνώμη πὼς ἀντικειμενικὸς σκοπὸς σ' ὅλες τὶς ἐνέργειες τῆς δασικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους μας ὡς πρὸς τὸ Ζαγόρι εἶναι ἕνας καὶ μόνος: πῶς νὰ μπορέσει μὲ κάθε τρόπο νὰ καταργήσει τὴν ἀτομικὴ ἰδιοκτησία στὸ Ζαγόρι, πῶς νὰ τὴ δημεύσει καὶ κατὰ συνέπεια πῶς νὰ ἀποξενώσει τοὺς Ζαγορίσιους ἀπ' αὐτή. Καὶ δὲν μπορεῖ κανένας νἄχει ἀμφιβολία πὼς ὡς ἕνα μεγάλο βαθμὸ ἔχει πετύχει αὐτὸς ὁ σκοπός. Μέσα στὰ πλαίσια αὐτοῦ **τοῦ σκοποῦ ἦταν** καὶ οἱ ἀμελέτητες καὶ τόσο ἄστοχες κρατικὲς ἐνέργειες γύρω ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς Ε. Κ. Περιοχῆς. Ἂν δὲν ἤθελε τὸ Ἑλληνικὸ Δημόσιο τὴν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στὸ Ζαγόρι, θἄχε καταρτίσει τὰ κτηματολόγια σὲ κάθε χωριό. Θἄχε βάλει δηλαδὴ τὰ θεμέλια γιὰ κάποιο νοικοκύρεμα στὴν ἐπαρχία μας.

Εἶμαι λοιπὸν ὑποχρεωμένος, ἀφοῦ γράφω τὸ βαρὺ χαρακτηρισμό, πὼς ἔχασα κάθε ἐμπιστοσύνη πρὸς ὅσα ὑπόσχονται οἱ δασικὲς ὑπηρεσίες, γὰ δικαιολογήσω τὴν ἄποψή μου αὐτή, παρουσιάζοντας διάφορα σχετικὰ μὲ τὸ θέμα αὐτὸ θετικὰ καὶ συγκεκριμένα στοιχεῖα. Παραθέτοντας δὲ τὰ στοιχεῖα αὐτά, παρακαλῶ νὰ δημιουργηθεῖ ὁ ἀπαραίτητος διάλογος γιὰ νὰ ξεκαθαριστοῦν μερικὲς λαθεμένες ἀντιλήψεις καὶ ψεύτικες ἐντυπώσεις ποὺ δημιουργοῦνται γιὰ παραπλάνηση τῆς κοινῆς γνώμης. Νομίζω δὲ πὼς πρέπει νὰ εἶναι ἀνοιχτὲς καὶ στὴ διάθεση κάθε πατριώτη οἱ στῆλες ἀπὸ τὴν ἀγαπητή μας ἐφημερίδα γιὰ νὰ διεξαχθεῖ ὁ τόσο χρήσιμος γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ διάλογος. Δὲν πιστεύω νὰ συμβεῖ ὅ,τι ἔχει συμβεῖ ὡς τώρα μὲ τὸ ζήτημα αὐτό. Ἐνῶ ἔχω ἐκθέσει τὶς ἀπόψεις μου γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ σὲ διάφορα ἔντυπα (6:6λία κι ἐφημερίδες) καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς Ε.Κ.Π. στὸ Ζαγόρι, ἀλλὰ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν προσπάθεια τῆς ἐφαομονῆς της σ' αὐτὸ καὶ προκάλεσα τὸ σχετικὸ διάλογο, μ' ὅλα ταῦτα κανένας δὲν ἐπιχείρησε ν' ἀντικρούσει αὐτὰ ποὺ ἔγραψα, οὔτε ἀπὸ τὰ κοατικὰ ὄργανα, οὔτε κι ἀπὸ τοὺς Ζαγορίσιους, ποὺ ἔχουν ταχθεῖ μὲ τὴν ἄποψη τῶν δασικῶν ὑπηοεσιῶν καὶ θέλουν νὰ ἐφαριοστεῖ αὐτὴ στὸν τόπο μας μὲ κλειστὰ μάτια.

Τὰ συγκεκριμένα περιστατικὰ καὶ τὰ στοιχεῖα, ποὺ θὰ παρουσιάσω παρακάτω, εἶναι αὐθεντικά. Ὁ ποιος ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ καλὸ τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ θέλει νὰ μπεῖ στὸ ἔσθος αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης, ποὺ φτάνει στὰ ὅρια μεγάλου σκανταλου, ἂς διαβάσει μὲ ὑπομονὴ ὅσα γράφονται ἐδῶ. Θὰ καμαρώσει τὴν κακοήθειά μας σὲ πολλὰ σημεῖα καὶ θὰ ἐλεεινολογήσει τὴν κατάσταση μας σὰν κρατικῆς μηχανῆς ποὺ ἐνδιαφερόμαστε ὅλοι μας νὰ διέπεται ἡ πατρίδα μας ἀπὸ δημοκρατικοὺς θεσμούς.

Στὸ Ζαγόρι διατηρήθηκε τὸ σύστημα τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας θενά, σὲ κανένα μέρος τῆς Ἑλλάδας δὲν ὑπάρχουν ἀτομικὰ καὶ κληρονομικὰ δάση, παρὰ μονάχα δημόσια. Ἀναγκάστηκα νὰ πάρω τὸ λόγο κατὰ τὴ συζήτηση τῶν δασικῶν θεμάτων καὶ νὰ τονίσω πὼς οἱ ἐνέργειες πὼς σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπάρχουν δάση ἰδιόκτητα. Παρουσίασα στοιχεῖα ποὺ ἀποδεῖχνουν πὼς ὑπάρχουν καὶ ἰδιωτικὰ δάση σὲ πολλὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, πως Αὐστρία, Οὐγγαρία, Ἑλβετία, Γαλλία κλπ. Τὸ παραδέχτηκαν κι τε ὅλοι τους αὐτό, ἀλλὰ ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα προβλέπει ὁ νόμος ἕνα τοιο πρᾶγμα μόνο γιὰ ὅσους ἔχουν τίτλους ἰδιοκτησίας. Εἶπα στὸ νέδριο, ὅτι καὶ μὲ τὴν ὕπαρξη τλων πάλι οἱ δασικὲς ὑπηρεσίες ἀναγνωρίζουν τὰ ἀτομικὰ δασομάκια. Καὶ τοὺς ἔφερα σὰν παδειγμα τὴν ἀτομική μου περίπτωση ποὺ ἂν καὶ ἔχω τίτλους, ἡ δασικὴ ὑπηρεσία δὲν τοὺς ἀναγνωζει, πρᾶγμα ποὺ μὲ ἀνάγκασε νὰ κάνω ἀγωγὴ ἐνάντια στὸ δημόσιο. Μοῦ εἶπε τότε ὁ Ἐπιθεωρητὴς τῶν δασῶν, ὅτι δὲν ἦταν σωστὴ ἡ ἐνέργειά μου νὰ καταφύγω στὰ δικαστήρια. Μποροῦσα μὲ τοὺς τίτλους ποὺ κατέχω νὰ καταφύγω στὶς δασικὲς ὑπηρεσίες καὶ νὰ ζήτησω διοικητικὴ ἀναγνώριση τῆς περιουσίας μου. Ὕστερα ἀπὸ τὴ συζήτηση καὶ τῶν ἄλλων θεμάτων κατὰ τὸ δράδυ ἔλληξε τὸ συνέδριο καὶ πῆγε ὁ καθένας στὴ δουλειά του. Τὶς ἐργασίες αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου, καθὼς καὶ μερικές μου ἀπόψεις γύρω ἀπὸ τὸ μεγάλο θέμα τῶν δασῶν τοῦ Ζαγοριοῦ, δημοσίευσα τότε σὲ 14 συνέχειες στὴν ἐφημερίδα τῶν Γιαννίνων «Ἠπειρωτικὸς Ἀγὼν» ἀπὸ 29 Νοέμβρη ὡς τὶς 7 Δεκέμβρη 1962.

Ὕστερα ἀπὸ κάμποσες μέρες, ἀπὸ τότε ποὺ ἔγινε τὸ Συνέδριο ἀπὸ τὸ, κατέθηκα στὰ Γιάννινα καὶ πῆγα στὸ δικηγόρο μου, τὸ μακαρίτη Μιχάλη Κόκκορο καὶ τοῦ εἶπα ν' ἀποσταματήσει κάθε ἐνέργεια γιὰ τὸ δικαστικὸ ἀγῶνα, γιατὶ εἶχα τὴ διαβεβαίωση τῶν ἀρμοδίων δασικῶν ὑπηρεσιῶν, ὅτι μπορεῖ νὰ βρεθεῖ τὸ ζήτημα καὶ μὲ διοικητικὸ μονάχα τρόπο. Πῆρα δὲ ἀπ' αὐτὸν καὶ τὰ σχετικὰ χαρτιά μου, δηλ. τοὺς τίτλους ἰδιοκτησίας.

Τὰ χαρτιά μου αὐτὰ τὰ πῆγα στὸ Πρότυπο τότε Δασαρχεῖο τοῦ Ζαγοριοῦ (στὴ Μπάγια) καὶ τὰ ἀφησα στοὺς φίλους μου δασικοὺς ὑπαλλήλους, ζητώντας καὶ σχετικὲς ὁδηγίες γιὰ τὸν τρόπο τῆς ἀποπέρα ἐνέργειας. Ὁ τότε Δασάρχης τοῦ Δασονείου καὶ μακαρίτης ὁ Γιάννης Μαρούντας κοίταξε τὰ χαρτιά μου (τίτλους) καὶ μὲ βεβαίωσε πὼς εἶναι πολὺ καλὰ καὶ μοῦ ἔδωκε σχετικὲς ὁδηγίες: πῶς νὰ κάνω τὴν αἴτηση, πόσα χαρτόσημα νὰ καταθέσω, πόσα χαρτόσημα νὰ ἐπικολλήσω κλπ.

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 7η ΣΕΛ.

ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΔΕΚΑΤΕΤΡΑΧΡΟΝΗ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

Κατὰ τὶς ἀρχὲς τοῦ Νοέμβρη τοῦ 1961, ἂν θυμοῦμαι καλά, ὁ τότε Νομάρχης τῶν Γιαννίνων Σπηλιωτόπουλος συγκρότησε ἕνα συνέδριο στὸ Τσεπέλοβο. Κάλεσε σ' αὐτὸ τοὺς Προέδρους καὶ τὰ Κοινοτικὰ Συμβούλια ἀπὸ 20—22 χωριὰ τοῦ Κεντρικοῦ Ζαγοριοῦ. Μαζί του εἶχε πάρει ἀπὸ τὰ Γιάννινα καὶ διάφορους ὑπηρεσιακοὺς παράγοντες τοῦ νομοῦ μας, ἀριμδίους νὰ δώσουν λύση στὰ διάφορα προβλήματα τοῦ Ζαγοριοῦ μας, ποὺ θὰ συζητιόταν αὐτὰ στὸ Τσεπέλοβο. Ἀνάμεσα στὰ ἄλλα θέματα θὰ συζητιόνταν καὶ δασικὰ τέτοια, καὶ γι' αὐτὰ ἦταν ὁ Ἐπιθεωρητὴς τῶν Δασῶν Ἠπείρου, πέρα ἀπὸ τὸ δασάρχη τοῦ Ζαγοριοῦ ποὺ ἦταν τότε τέτοιος, καθὼς θυμοῦμαι ὁ κ. Ψύλλας. Στὸ συνέδριο αὐτὸ θεώρησα χρέος μου νὰ πάω κι ἐγώ, γιοὺς καμμιὰ πρόσκληση, δέβαια.

Μὲ τὴ σειρά του ἦρθε γιὰ συζήτηση καὶ τὸ δασικὸ θέμα τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ ἰδιαίτερα τὸ θέμα τῶν ἰδιόκτητων δασοτεμαχίων, καθὼς καὶ διάφορες ἀπορίες γύρω ἀπ' τὰ κοινοτικὰ δάση. Ἄξιο γιὰ σημείωση εἶναι πὼς οἱ δασικοὶ παράγοντες εἶχαν πείσει καὶ τὸν κ. Νοσουν καὶ ὅλους τοὺς Ζαγορίσιους ποὺ ἦταν στὸ συνέδριο, πὼς ποὺ-

Ἀτομικὴ ἰδιοκτησία στὸ Ζαγόρι - Κτηματόλογια - Ἀνάγκη ἐπανόδου της ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ Κράτος - Ἀλλαγὴ Δασικῆς Πολιτικῆς

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 6η ΣΕΛ.

Ὁ τότε κοινοτικὸς Γραμματέας τοῦ χωριοῦ μου Κώστας Τσάλιος μοῦ εἶπε νὰ μὴν ὑποβάλω αὐτούσια τοὺς τίτλους μου, ἀλλὰ φωτοτυπημένα ἀντίγραφά τους, γιατὶ εἶχε ὑποβάλει αὐτὸς ἀπὸ τὸ 1950 αὐτούσιους τοὺς τίτλους του γιὰ ἀναγνώριση στὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας (Δασικὴ Ὑπηρεσία) καὶ χάθηκαν αὐτοί, ἂν καὶ τοὺς εἶχε ὑποβάλει συστημένα. Ἔτσι μὲ τὴν ὑπόδειξη αὐτή, ἔβγαλα φωτοαντίγραφα, ἐτοίμασα καὶ τὰ ἄλλα στοιχεῖα καὶ πῆγα καὶ τὰ ὑπόβαλα στὸ Πρότυπο Δασαρχεῖο τοῦ Ζαγοριοῦ στὴ Μπάγια (Κήπους) στὶς 22 Μάρτη τοῦ 1962. Ἀφοῦ τὰ ὑπόβαλα, εἶχα τὴν ἀφέλεια νὰ περμένω τὴν εὐνοϊκὴ ἔκβαση αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης, σύμφωνα μὲ τὶς διαβεβαιώσεις ποὺ εἶχα πάρει.

Ἀφοῦ πέρασαν ὅμως περισσότερο ἀπὸ δυὸ χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ ὑπόβαλα τὰ δικαιολογητικά μου καὶ δὲν εἶχα καμμιὰ πληροφορία, ἀποφάσισα καὶ ὑπόβαλα σχετικὴ αἴτηση στὸ Δασαρχεῖο Ζαγοριοῦ, ζητώντας σχετικὲς πληροφορίες γιὰ τὴν τύχη τῶν δικαιολογητικῶν μου. Τὸ Πρότυπο Δασαρχεῖο τοῦ Ζαγοριοῦ μὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. πρωτοκ. 2789) 3.9.64 ἔγγραφό του μοῦ γνώρισε τὰ ἑξῆς: «Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 25.8.64 αἰτήσεώς σας, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν τὰ ἑξῆς: Διὰ τῆς ἀπὸ 23.3.1962 αἰτήσεώς σας ὑπεδλήθησαν ἡμῖν δικαιολογητικὰ ἀναγνωρίσεως δασοτεμαχίων περιφερείας Κοινότητος Κουκουλίου ὡς ἰδιωτικῶν. Τὰ ἐν λόγῳ δικαιολογητικὰ ὡς καὶ τὸ ἐν λόγῳ θέμα ἀναγνωρίσεως ἔδει νὰ εἶχεν ἐρευνηθῆ ὑπὸ τοῦ προκατόχου Δασάρχου Στυλιανοῦ Ψύλλα. Ἤδη μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν τρεχουσῶν ἐργασιῶν λόγῳ ἐλεύσεως τοῦ θέρους προσωπικῶς θὰ ἐπιληφθῶμεν τοῦ ὃλου θέματος εἰς σύντομον χρονικὸν διάστημα. Ὁ Δασάρχης Π. Δ. Ζαγορίου Ἀπόστολος Γκαραβέλας».

Ἀφοῦ πέρασαν κι ἄλλα δυὸ χρόνια πάνω - κάτω χωρὶς νὰ δλέπω νὰ ἔρχεται τὸ «σύντομον χρονικὸν διάστημα», ἄρχισα νὰ ἐπισκέπτομαι αὐτοπροσώπω πλέον τὸ Δασαρχεῖο τοῦ Ζαγοριοῦ, ποῦχε μεταφέρει τὴν ἕδρα του στὰ Γιάννινα καὶ νὰ ζητῶ σχετικὲς πληροφορίες γιὰ τὴ λύση αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης. Ἔπαιονα πάντοτε τὴν ἀπάντηση πὼς θὰ ἐνεννηθοῦν τὰ σχετικὰ χαρτιά μου μὲ τὴ σειρά τους καὶ στὴν κατάλληλη εὐκαιρία.

Κατὰ τὸ 1967 ὅμως, δηλ. ὕστερα ἀπὸ 5 γνόνια ἀπὸ τότε ποὺ εἶχα ὑποβάλει τὰ δικαιολογητικά μου, πῆρα τὸ παρακάτω ἔγγραφο ἀπὸ τὸ Δασόνη τῶν Γιαννίνων μὲ ἀριθ. πρωτ. 3464) 65) 21.8.1967, ποὺ μοῦ ἔλεγε τὰ ἑξῆς: «Προκειμένου νὰ προδῶμεν εἰς περαιτέρω ἐνεργείας διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν διεκδικουμένων δασοτεμαχίων κειμένων εἰς διαφόρους θέσεις περιφερείας Κοινότητος Κουκουλίου, παρακαλοῦμεν, ὅπως ὑποδάλητε το πονοαφικὸν διάγραμμα τούτων πρὸς τακτοποίησίν σας. Ὁ Δασάρχης Ἰωαννίνων Χρ. Δημητριάδης».

Καθὼς εἶναι αὐτονόητο, πολὺ παραξενεύτηκα, ἅμα πῆρα αὐτὸ τὸ ἔγγραφο. Παραξενεύτηκα, γιατὶ ὡς τότε κανένας δὲν μοῦ εἶχε πεῖ πὼς γοειαζόταν τέτοιο πρᾶγμα νιὰ τὴν ἀναγνώριση. Ἄρχισε ἡ θέση μου νὰ γίνεται κάπως δύσκολη. Γιὰ νὰ ὑποδάλω γοειαζόταν τὸ ὑπερθεν σχετικοῦ ἐν ἀναφορᾷ μὲ αἴτημα ἀναγνωρίσεως δημοσίας δασικῆς ἐκτάσεως ὡς ἰδιωτικῆς καὶ κατόπιν τῆς ἀπὸ 4.10.1974 αἰτήσεώς σας, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν, ὅτι ἡ ὑπόθεσις διεκδικήσεως δικαιώματος κυριότητος ἐπὶ δασικῆς ἐκτάσεως, κειμένης εἰς θέσιν «Λεῦκες» περιφερείας Κοινότητος Κουκουλίου, ἐκκρεμεῖ εἰς τὸ παρ' ἡμῖν Συμβούλιον Ἰδιοκτησίας Δημοσίων Δασῶν», παρ' οὗ δὲν συνεζητήθη εἰσέτι λόγῳ τῶν πολλῶν ἀριθμοῦ ὑποθέσεων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν διαβιβασθῆ εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦτο. ΕΝΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ. Ὁ Διευθυντὴς Λ. Κοτσιάννης».

Θεώρησα σκόπιμο νὰ ὑποδάλω σχετικὴ αἴτηση καὶ κατὰ τὸ 1975 γιὰ τὸν ἴδιο σκοπό. Ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὴ πῆρα τὴν ἑξῆς ἀπάντηση μὲ ἀριθ. πρωτ. 44895) 3460 ἀπὸ 31.5.1975: «Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 5.5.1975 αἰτήσεώς σας, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι ἡ ὑπόθεσις ἀναγνωρίσεως δασικῆς ἐκτάσεως ὡς ἰδιωτικῆς, ἐχρεώθη εἰς εἰσηγητὴν ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου Ἰδιοκτησίας Δημοσίων Δασῶν. Κατόπιν τούτου θὰ ἐκδικασθῆ εὐθὺς ὡς φέρῃ ταύτην εἰς τὸ ἄνω Συμβούλιον ὁ ἀριμδιος εἰσηγητής. ΕΝΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ. Ὁ Διευθυντὴς Λ. Κοτσιάννης».

Κατὰ τὸ 1976 μοῦ κοινοποιήθηκη τὸ ἑξῆς ἔγγραφο:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ Δ) ΝΣΙΣ ΔΑΣΩΝ
Ἀρ. πρωτ. 21998) 2277) 13.3.76

Πρὸς
Τὸ Δασαρχεῖον Ἰωαννίνων
Ἰωάννινα

Θέμα: Ἀπόρριψις αἰτήσεως Κων) νου Π. Λαζαρίδου περὶ ἀναγνωρίσεως δασικῆς ἐκτάσεως ἐμβαδοῦ 50.024 στρεμ.

ΚΟΙΝ.: Κων) νον Παύλου Λαζαρίδηη, κάτοικον Κουκουλίου - Ζαγορίου — Ἰωάννινα.

Σχετ. ὑπ' ἀριθ. 6298) 19.10.1970 ὑμετέρα.

Κατόπιν τῆς ὑπερθεν ἀναφορᾶς σας, ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 1539) 1936 «περὶ προστασίας τῶν Δημοσίων κτημάτων», τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 9—1 τοῦ Νομ. Δ) ματος 86) 1969 «περὶ δασικοῦ κώδικος» ὡς καὶ τὴν ἐπὶ τῆς ἀπὸ 20.9.1962 αἰτήσεως τοῦ Κων) νου Π. Λαζαρίδου ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἀριθ. 29) 10) 8.10.75 γνωμοδότησιν τοῦ παρ' ἡμῖν Συμβουλίου Ἰδιοκτησίας Δημοσίων Δασῶν, ἣν ἀποδεχόμεθα

ΑΠΟΡΡΙΠΤΟΜΕΝ

τὴν ἀπὸ 22.3.1962 αἴτησιν τοῦ Κων) νου Λαζαρίδου, κατοίκου Κουκουλίου Ζαγορίου περὶ ἀναγνωρίσεως ὑπὲρ αὐτοῦ δικαιώματος κυριότητος ἐπὶ δασικῆς ἐκτάσεως ἐμβαδοῦ (50.024) πεντήκοντα στρεμμάτων καὶ εἴκοσι τεσσάρων τετρ. μέτρων ἐν συνόλῳ κειμένης εἰς θέσεις: 1) Λεῦκες, 2) Νιάμπελα, 3) Ἅγιος Μηνᾶς, 4) Κουσάρια, 5) Καλλιγιώργια καὶ 6) Ἅγιος Νικόλαος περιφερείας Κοινότητος Κουκουλίου περιγραφομένης ὡς εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 6298) 19.10.1970 ἀναφορὰ ὑμῶν συνημμένην ἔκθεσιν τοῦ δασολόγου Ἀστερίου Χαλατσογιάννη ἐκτίθεται καὶ ὡς εἰς τὸ ἀπὸ 5.10.1970 πρόχειρον σχεδίαγραμμα ὑπὸ κλίμακα 1 : 1000 ἐμφαίνονται ἅπαντα τὰ αἰτούμενα δασοτεμάχια, ἤτοι:

Βορείως: Μὲ δημοσίαν ἔκτασιν
Νοτίως: Μὲ δημοσίαν ἔκτασιν
Ἀνατολικῶς: Μὲ δημοσίαν ἔκτασιν
Δυτικῶς: Μὲ δημοσίαν ἔκτασιν

καθὼσον τὰ προσαχθέντα σποιχεῖα δὲν ἐκρίθησαν ἐπαρκῆ πρὸς ἀναγνώρισιν ὑπὲρ τοῦ αἰτοῦντος τοιούτου δικαιώματος ἐπὶ τῶν διεκδικουμένων δασικῶν ἐκτάσεων. Τὴν ὡς ἄνω δασικὴν ἔκτασιν θὰ διαχειρίζησθε ὡς δημοσίαν.

Ἀντίγραφον τῆς παρούσης δέον, ὅπως κοινοποιήσητε εἰς τὸν ἐνδιαφερόμενον ἐπὶ ἀποδείξει ὑποδληθέν ἡμῖν.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΚΛ. ΓΙΑΝΝΟΥΣΗΣ»

Ἔτσι ἔληξε ἀπὸ τὴ διοικητικὴ τῆς πλευρὰ ἡ ὑπόθεση αὐτή, ὕστερα ἀπὸ δέκα τέσσερα χρόνια. Ρεκὸρ γραφειοκρατίας. Κι ἂς φωνά-

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ 10η ΣΕΛ.

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ • ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ • ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ • ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ •

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΝΙΝΟΥ

Κύριε Διευθυντά,

Στὸ τεῦχος τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου τῆς ἐφημερίδος «Τὸ Ζαγόρι μας» δημοσιεύτηκε ἀπὸ τὸν Κώστα Καψάλη νεκρολογία γιὰ τὸ ξακουστὸ δίολί τὸν Μῆτσο Γκανά.

Ἐπειδή, στὰ ὅσα γράφει ὁ ἀναπηγτὸς Κώστας ἀναφέρει κι ἕνα τραγούδι, γωρὶς γενικὸ ἐνδιαφέρον, διότι τὸ γνωρίζουν καὶ τὸ χορεύουν μόνον Ἑλατινοί (Μπουλτζάτες) πλὴν ὅμως καλὸν θὰ εἶναι νὰ γίνει διόρθωση γιατὶ ὁ Κώστας λόγω συγκινήσεως τὸ μπέρδεψε.

Τὸ τραγούδι αὐτὸ τὸ ἔφκιασε ἡ παρέα τοῦ Νίνου, ὅπως τὴν ἀναφέρετε στὸ προηγούμενο φύλλο, γιὰ δυὸ Ἑλατινοὺς γλεντζέδες, τὸν Ἀλέξιο Πισίρη καὶ τὸν Παντελὴ Τζίμα. Αὐτοὶ πῆραν τὸ συγκρότημα Νίνου στὴ Ρουμανία (Πλοέστι) καὶ τὸ κράτησαν ἀρκετὸ χρόνο καὶ ἐκεῖ ἔβγαλαν καὶ πλάκες γραμμοφώνου μὲ τὰ Ζαγορίσια τραγούδια. Δυστυχῶς ὅλα χάθηκαν στὴν (κατὰ Σάρρο) «ἐκδεβακχειμένην» Βλαχίαν.

Τὸ τραγούδι ἔχει ὡς ἑξῆς:

Σημαίνει ὁ Παπαγιώργης
γιὰ δεύτερη φορά.
Σήκω μωρ' Ταταλέξη
νὰ πᾶς στὴν Ἐκκλησιά.
Νὰ δεῖς καὶ τὸν Παντέλη
πῶς πάει μὲ τὰ διολιά.
Ἔνει τὸν Νκόλα Νίνο
Μπεκάρη καὶ Γκανά.
Ἔχει καὶ τὸν Μανούση
τὸν παληρομασκαρά.
Σήκω δρὲ Γέρο Τζίμα
νὰ δεῖς τὸ Γιόκα σου.
Πῶς εἶναι μεθυσμένος
ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα σου.
Καὶ σὺ μωρὴ 'Ασήμω
δὲν τὸπραξες καλὰ
πὸ ἔβωκες τὴν κοπέλλα
στὸ Τζίμα μασκαρᾶ.
—Δὲν τὸξερα ἡ μαύρη
δὲν τόξερα ἡ ὀρφανὴ
πῶς εἶναι καὶ μπαντέδος
καὶ πίνει τὸ κρασί.
Δώδεκα χρόνους τώρα
στὴν ἔρτιεη Βλαχιὰ
ἔφερε μιὰ λίρα
κι αὐτὴ γιὰ τὰ διολιά.
Εὐχαριστῶ γιὰ τὴ φιλοξενία

ΙΩΑΝΝΗΣ ΞΥΝΟΣ

★

ΟΙ ΝΕΩΤΕΡΟΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΑΘΟΥΝ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΜΑΣ

Πήραμε καὶ δημοσιεύουμε τὴν παρακάτω ἐπιστολή:

Πρὸς τὴ Συντακτική Ἐπιτροπὴ τῆς ἐφημερίδας «Τὸ Ζαγόρι μας»

Γιάννινα

Διαβάζοντας μ' εὐχαρίστηση τὴν ἐφημερίδα σας ἔσια μὲ τὶς τελευταῖες τῆς γραμμὲς πρόσεξα καὶ τὸ δικό μου καθήκο νὰ στείλω κι ἐγὼ τὴν εἰσφορά μου γιὰ τὴν ἐφημερίδα σας. Σᾶς ἐμβάζω λοιπὸν μὲ ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ δραχμὲς χίλιες (1.000) σὰν πρώτη δόση.

Πάνω στὸ περιεχόμενό της ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ παρατηρήσω κι ἐγὼ τὰ παρακάτω:

— Ἤταν πολὺ πετυχημένη ἡ διαπίστωση ποὺ κάνετε γιὰ τοὺς συνδρομητές σας, τονίζοντας σ' αὐτὴ πὼς «Στόχος μας εἶναι νὰ διαβάζουν τὴν ἐφημερίδα μας ὅλοι οἱ Ζαγορίσιοι καὶ νὰ συνεργάζωνται μαζί μας ὅσο τὸ δυνατὸ πιὸ πολύ».

Ἔτσι, θὰ διανθίζεται κάθε φορὰ μὲ πλουσιώτερο καὶ ποικίλου περιεχόμενου πληροφοριακὸ ὑλικό, ποὺ θὰ ἱκανοποιεῖ ἀκόμα περισσότερο τοὺς ἀναγνῶστες τῆς ἐφημερίδας.

— Στὶς παρατηρήσεις τοῦ ἀγαπητοῦ συμπατριώτη μας κ. Τάκη Θεμελῆ ποὺ τόσο κόπτεται γιὰ τὰ «καυτὰ σημερινὰ θέματα τοῦ Ζαγοριοῦ» καὶ ποὺ πρέπει νὰ ἀπασχολοῦν τὴν ἐφημερίδα, παραμερίζοντας τὰ παλιότερα, γιὰ τὰ ὁποῖα ἐπιγραμματικὰ λέει καὶ τὰ ἑξῆς: «Μὲ τὸ νὰ πιπιλίζουμε τὴν παλιὰ αἴγλη τοῦ Ζαγοριοῦ, δὲν βγαίνει τίποτε, μοισολονοῦμε. Ἐξ ἄλλου ἡ αἴγλη αὐτὴ ὀφείλονταν ὄχι στὴ δική μας σημερινὴ γενιά, ἀλλὰ στὴ γενιὰ τῶν παππούδων μας ποὺ ἀγωνίστηκαν νὰ τὴν πετύχουν. Ἐμεῖς τί κάνουμε;»

Νά, λοιπόν, γιατὶ εἶναι ἀπαραίτητη ἀπὸ τοὺς νέους ἡ γνώση τοῦ παλιότερου ἐκείνου λαϊκοῦ μας πολιτισμοῦ καὶ τῶν φορέων του, γιὰ τὸν παραδειγματισμὸ καὶ τὴ μίμησή τους σὲ ὅ,τι ἄξιο θαυμασμοῦ ἐκεῖνοι ἐπιτέλεσαν καὶ μὲ γνώμονα τὸ τόσο πλούσιο ἔργο τους νὰ βαδίζουν καὶ κεῖνοι μπροστά, ἀκολουθώντας τ' ἀχνάρια τους σὲ μιὰ σύγχρονη τοποθετώντας τὰ ὁλοποίησή μέσα στὸ πνεῦμα τῆς τωρινῆς ἐποχῆς καὶ ὄχι σὰν πιστὸ ἀντίγραφο στατικῶν σχημάτων.

Γιὰ ἕναν κάποιο κατατοπισμὸ τῶν νέων μας παραπέμπουμε καὶ στὶς δικές μας συλλογὲς ἀπὸ τὰ Λαογραφικὰ Ἀποθησαυρίσματα Βίτσας, ποὺ βρίσκονται κατατεθειμένα στὴ βιβλιοθήκη τῆς ΕΗΜ στὰ Γιάννινα, μερικὰ στὴ βιβλιοθήκη τῆς Ἑνώσεως Ζαγορισίων Ἀθηνῶν, στὸ Κέντρο Ἐρεύνης Ἑλληνικῆς Λαογραφίας (ἀρ. πρωτ. 3355/1968) καὶ στὴ βιβλιοθήκη τοῦ σπιτιοῦ τοῦ συγγραφέα τους (Ν. Ἰωανία, ὁδὸς Χαλανδρίου 79, τηλ. 2791515), τὰ ὁποῖα βρίσκονται στὴ διάθεση τοῦ καθένα ποὺ θὰ ἤθελε νὰ ἐνημερωθεῖ πάνω στὸ περιεχόμενό τους.

Νέα Ἰωνία, 25 Νοέμβρη 1978

Μὲ πατριωτικοὺς χαιρετισμοὺς

Τάκης Δάνος

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Μὲ πρωτοβουλία συμπατριωτῶν μας πρὸ ἑνὸς ἔτους ἱδρύθηκε στὴν Ἀθήνα Ἀδελφ) τα Φλαμπουραριωτῶν Ζαγορίου μὲ τὴν ἐπωνυμία «Ἀδελφότητα Φλαμπουραρίου Ὁ Ἅγιος Νικόλαος» μὲ σκοπὸ τὴν προβολὴ καὶ τὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων τοῦ χωριοῦ μας καὶ τὴ σύσφιγξη τῶν σχέσεων τῶν μακριὰ τοῦ χωριοῦ μας εὐρισκόμενων συμπατριωτῶν.

Μία ἀπὸ τὶς πρῶτες δραστηριότητες εἶναι ἡ προσπάθεια νὰ βοηθήσει τὴν ἐπιτροπὴ τοῦ χωριοῦ γιὰ τὴν ἀναστήλωση τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἅγιος Νικόλαος ποὺ ἔχει καραστηριστεῖ ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία σὰν διατηρητέο μνημεῖο.

Ὅσοι ἀπὸ τοὺς συμπατριῶτες θέλουν νὰ ἐνισχύσουν τὴν προσπάθειά μας αὐτή, παρακαλοῦμε νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τὸν Πρόεδρό μας κ. Χ. Σουγκάρη — Παλλάδος 2 Ἀθήνα, τηλ. 3217103.

Τὸ Δ. Συμβούλιον

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΚΑΙ Ο ΒΙΚΟΣ

Τοῦ κ. ΧΡ. Β. ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ

Ὁ θεὸς καὶ ἡ φύση ἔδωσαν στὸ Ζαγόρι τὸ μοναδικὸ στὸν κόσμο φυσικὸ δῶρο. Τὴ μεγάλη καὶ ἀπεριγράπτη σὲ ἄγρια μεγαλοπρέπεια καὶ θέα χαράδρα τοῦ Βίκου. Πέρα δὲ ἀπ' αὐτὴ τὰ θεόρατα πεῦκα καὶ ἔλατα, ἐξημέρωσης τοῦ Βίκου καὶ στολισμοῦ τῆς περιοχῆς τῶν 40 χωριῶν τοῦ Ζαγοριοῦ.

Καὶ τὸ πανόραμα τοῦ Βίκου καὶ ἡ πράσινη γραφικότητα τοῦ ὅλου τοπίου ἤειναν στὸ περιθώριο τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ πλήθους τῶν ἐπιλέκτων Ζαγορίσιων καὶ τῶν ὀργανώσεών τους, ποὺ δεσπόζουν εὐδοκίμως τῶν ὁμοειδῶν Ἠπειρωτικῶν Σωματείων. Καὶ δὲν χρειάζονταν, οὔτε χρειάζεται παρὰ μιὰ μικρὴ οἰκονομικὴ θυσία καὶ διάθεση ἁπλῆ γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ μεγάλου αὐτοῦ θησαυροῦ τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ τῆς Ἠπείρου.

Δὲν εἶμαι Ζαγορίσιος ἀλλὰ Ἠπειρώτης. Καὶ ὅταν τὸ 1955 ἐπισκέφτηκα ὡς Βουλευτὴς Ἰωαννίνων τὸ Ζαγόρι καὶ τὸ Βίκο του, μὲ συνεπῆρε τόσο πολὺ ἡ ἄγρια μεγαλοπρέπεια, ποὺ μόλις ἐπέστρεψα στὴν Ἀθήνα, ἐπιδίωξα νὰ τὸν ἀξιοποιήσω καταθέτοντας πρότασι Νόμου ὅπως γίνῃ ἐθνικὸς δρυμὸς μὲ προστασία καὶ ἐνδιαίτημα ἀγρίων ζώων καὶ πτηνῶν, κάτι παρόμοιο μὲ τὸ Δρυμὸ τοῦ Ἁγίου Ἀγάθωνος Λαμίας. Τὴν πρότασί μου τούτη πρὸς τὴ Βουλὴ περιλαμβάνει στὸ βιβλίο του «Ἐλᾶτε νὰ ἰδῆτε τὸ Βίκο» ὁ σύγχρονος καὶ ἀσύγκριτος ἀποθησαυριστὴς τῆς ἱστορίας τοῦ Ζαγοριοῦ, ἐκπαιδευτικὸς Κων. Λαζαρίδης ἀπὸ τὸ Κουκούλι.

Μὲ τὴ νέα μου ἐπίσκεψη τοῦ Ζαγοριοῦ (1976), ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸ ἐρημικὸ κατάντημα τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ τῶν χωριῶν του, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸ πανοραμικὸ θέαμα τοῦ Βίκου, ἀπὸ τὴν Ὀξυὰ τοῦ Μονοδενδρίου καὶ ἀπὸ τὸ σύγχρονο πνεῦμα τοῦ Τουρισμοῦ, σκέφτηκα ὅτι ὑπάρχουν προϋποθέσεις νὰ ἀναπτυχθεῖ μιὰ νέα ζωὴ καὶ κίνησ· γιὰ ὅλο τὸ Ζαγόρι, ἀν ἀξιοποιηθεῖ ὁ Βίκος. Κι ἔγραψα στὸν «Παρατηρητὴ» Ἰωαννίνων, πὼς ἔτσι μπορεῖ νὰ ὠφεληθεῖ πολλά, πάμπολλα καὶ τὸ Ζαγόρι καὶ τὰ Γιάννινα καὶ ἡ Ἤπειρος.

Κάτι παρόμοιο μὲ τὸ Σπήλαιο τοῦ Περάματος θὰ πραγματοποιήσει καὶ ὁ Βίκος ἂν οἱ εὐποροῦντες Ζαγορίσιοι ἢ αἱ εὐδοκιμοῦσαι Ἑνώσεις των ἐνδιαφέρονταν γιὰ τὴν ἀξιοποίησή του κατασκευάζοντας σὲ τρία σημεῖα του τρεῖς ἐξώστες ἀσφαλείας: Στὴν Ὀξυὰ Μονοδενδρίου, στὸ Βίκο ἀπέναντι ἀπὸ τὸ Πάπιγκο καὶ στὸ Μπελόϊ τοῦ Βρετέου. Ἡ θέα τοῦ Βίκου ἀπὸ τὰ σημεῖα αὐτὰ εἶναι καταπληκτική. Θὰ γίνει προσιτὴ καὶ θὰ προσελκύσει πλῆθος τουριστῶν, Ἡ δαπάνη γιὰ τοὺς ἐξώστες, μὲ περίπου ἐκδόσεως εἰσιτηρίων εἰσόδου διαθέσεως ἀναψυκτικῶν κλπ. θὰ στοιχίσει περισσότερο ἀπὸ 3 ἑκατομ. δρχ., τὰ ὁποῖα σὲ μιὰ δεκετία, ἴσως καὶ λιγώτερο, θὰ ἀποσβεσθοῦν. Καὶ ἂν ὑπάρχει δυσκολία γιὰ τοὺς τρεῖς ἐξώστες, ἂς γίνῃ ἕνας καὶ ἰδία ὁ τοῦ Μονοδενδρίου. Μικρὸ τὸ ποσὸ τῆς δαπάνης, μικρὸς ὁ χρόνος τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐξώστη καὶ μεγάλο τὸ ὄφελος τῆς ἀποδόσεως. Θὰ ὁδηγήσει πολὺ γρήγορα στὴν κατασκευὴ καὶ τῶν ἄλλων δύο καὶ στὴν ἐπέκταση τῆς τουριστικῆς κινήσεως στὸ γραφικὸ Ζαγόρι.

Ἰδεώδης εἶναι ἡ ἀξιοποίηση τοῦ Βίκου, κατὰ τὴν ἄποψη τοῦ κ. Στεργιάδη, μὲ τελεφερίκ κλπ. κατὰ τὸ ἐλβετικὸ σύστημα, ἀλλὰ θέλει πολὺ χρόνο καὶ πολλὰ χρήματα, ποὺ δὲν εἶναι τοῦ καιροῦ μας καὶ τῶν δυνατοτήτων μας.

Ἂς ἀρχίσουμε τὴν ἀξιοποίηση μὲ ἕνα μικρὸ ἐξώστη ποὺ θὰ μᾶς ὁδηγήσει σὲ περαιτέρω λύσεις. Ἂς φιλοτιμηθεῖ ἕνας εὔπορος Ζαγορίσιος νὰ διαθέσει τὴ δαπάνη ἑνὸς μικροῦ θεαματικοῦ ἐξώστη, εἴτε γιὰ ἐπιχείρηση, εἴτε γιὰ ὕστερη φημία. Θὰ μείνει ἡ μνήμη του αἰώνια. Θὰ δώσει ζωὴ νέα καὶ στὸ Ζαγόρι καὶ στὴν Ἤπειρο.

★

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΡΑΠΟΝΟ

Πήραμε ἀπ' τὸ Τσεπέλοβο ἐπιστολὴ ποὺ τὴν ὑπογράφουν οἱ κ. Δ. Μπαρτσόπουλος καὶ Θ. Ντάκολας ποὺ παραπονοῦνται ὅτι στὴ διάλεξη τῆς κ. Γυμνασιάρχου ποὺ ἔγινε στὸ Τσεπέλοβο στὶς 4 Νοεμβρίου (σχετικὴ εἴδηση δημοσιεύσαμε στὸ προηγούμενο φύλλο μας) δὲν πῆραν μέρος οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ μὲ ἀποτέλεσμα «ἡ εἰκόνα ποὺ παρουσίαζε ἡ αἴθουσα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς διάλεξης ἦταν ἡ χειρότερη ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ὑπάρξει».

Οἱ ἐπιστολογράφοι μας, διερωτῶνται ἂν αὐτὸ ἦταν ἀμέλεια ἢ ἀδιαφορία τῶν κατοίκων καὶ τοῦ πολὺ τῶν γραμματισμένων τοῦ χωριοῦ. Καὶ συνεχίζουν: «Εἶναι πολὺ λυπηρὸ τὸ γεγονὸς μιὰ τέτοια ἐκδήλωση ποὺ ἀφορᾶ ὅλους μας καὶ στοχεύει στὴν ἱστορικὴ καὶ ἐθνική μας ἐνημέρωση νὰ περιβάλλεται μὲ τέτοια ἀδιαφορία...

«Τέτοια γεγονότα μπορεῖ νὰ συμβοῦν ὁπουδήποτε ἀλλοῦ. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ συμβαίνουν στὸ Ζαγόρι ποὺ ἔχει λαμπρὴ παράδοση στὰ γράμματα καὶ γενικὰ στὴν πνευματικὴ ζωή».

ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ 1940

ΧΡΗΣΤΟΣ ΖΩΙΔΗΣ

Ὁ Χρῆστος Ζωΐδης ὑπῆρξε ἥρως δυὸ πολέμων. Τοῦ Μικρασιατικοῦ, ποὺ τραυματίστηκε, ὄντας ὁπλοχαγός, κατὰ τὴν ἐπίθεση ποὺ ἔκανε στὸ ὕψωμα «Καλὲ — Γκρότο» τὸ ὁποῖο καὶ κατέλαβε καὶ τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου τοῦ 1940—1941 ποὺ σ' αὐτὸν σκοτώθηκε.

Ἐπιστρατεύτηκε σὰν ἔφεδρος ἐκ μονίμων ἀντισυνταγματάρχης, τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1940 καὶ βρέθηκε μὲ τὸ ἀνεξάρτητο τάγμα πολυβόλων ποὺ διοικοῦσε στὴν πρώτη νοαμμή.

Εἶχε ἄρτια στρατιωτικὴ μόρφωση. Ὑπῆρξε καὶ καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Πολέμου.

Ἀπ' τὴν πρώτη μέρα βρέθηκε μὲ τὰ πολυβόλα του στὴν ἄμυνα τοῦ Καλπακιοῦ. Ὑποστήριξε τὴν ποτέλαση τοῦ 15ου Συντάγματος σὲ πολλὲς μάχες ἀκολουθώντας τὸ ὡς τὶς 4 Δεκεμβρίου τοῦ '40. Τέλη Νοεμβρίου συναντηθήκαμε στὸ δοῦνὸ τοῦ Ξηρόβαλτου, στὸ «Μπουράτο», ὕψωμα 1800 μ., μὲ ἕνα γόνατο χιόνι. Ἐγὼ εἶχα διοίκηση λόγου (ἔφ. ὁπολοχαγὸς). Οἱ μέρες ἐκεῖνες ἤπανε ἠλιόλουστες. Φαινόμαστε σὰν οἱ μύγες στὸ γάλα. Ἡ κίνηση ἤτανε ἐπικίνδυνη. Καθόμαστε στὰ ξέγιονα ποὺ ἀνοίγανε τὰ βλήματα τοῦ βαρέος πυροβολικοῦ τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλώνια, σὰν κρατῆρες ἠφαίστειου. Τὰ ὁράδια μαζευόμαστε κουβάρια —σὰν τὰ φίδια στοὺς ἔρωτές τους— σκεπασμένοι μὲ τὶς κουβέρτες γιὰ νὰ ζεσταθοῦμε μὲ τὰ χνῶτα μας καὶ νὰ κλείσουμε λίγο μάτι.

Ἐκεῖ ἀνταμώσαμε δυὸ φορές. Ἤτανε καὶ πρωτοξάδερφος τῆς μάνας μου. Μοῦ ζήτησε τσιγάρα καὶ τοῦδωκα. Ἐγὼ δὲν κάπνιζα καὶ εἶχα ἀρκετά. Βαδίζαμε στὸ χιόνι καὶ συζητούσαμε. Γρήγορα ὁμως γινήκαμε στόχος τῶν Ἰταλῶν ποὺ ἄρχισαν νὰ μᾶς χτυποῦν μὲ πολυβόλα.

— Χρῆστο, τοῦ λέω, εἶσαι ψηλὸς καὶ δίνεις μεγάλο στόχο. Σκύψε κομμάτι.

— Δὲ βαριέσαι, μοῦ εἶπε, αὐτὲς εἶναι εὐεργετικὲς (ἔρχονται ἀπὸ μεγάλη ἀπόσταση καὶ δὲν ἔχουν τὴ δύναμη νὰ σκοτώσουν). Καὶ ὅμως τὰ συρίγματά τους λέγανε πὼς ἤτανε ἐπικίνδυνες. Πάντως δὲν πέτυχαν τὸ στόχο τους καὶ τὴ γλυτώσαμε.

Ξαναταμώσαμε στὶς 4 τοῦ Δεκέμβρη ποὺ εἶχε ἀποφασισθεῖ ἀπ' τὸ Σύνταγμα νὰ γίνει ἡ ἐπίθεση γιὰ τὴν κατάληψη τῆς κορυφῆς τοῦ «Μπουράτου» ποὺ κατεῖχαν οἱ Ἰταλοί. Ἂν γινόταν ἡ κατάληψη τῆς κορυφῆς δὲν ὑπῆρχε ἄλλο ἐμπόδιο γιὰ τοὺς Ἰταλοὺς ποὺ ἤταν ἀναγκασμένοι νὰ πέσουν στὸν κάμπο τοῦ Ἀργυρόκαστρου.

Πίσω ἀπὸ ἕνα βράχο μαζευτήκαμε οἱ Διοικητὲς τῶν λόχων. Ἐκεῖ βρισκόταν ὁ ἀντισυνταγματάρχης Γ. Κυριαζῆς, Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος μαζὶ μὲ τὸ Ζωΐδη. Μόλις ἔβγαλε τὸ χάρτη ὁ Κυριαζῆς, ἁρπάζει τὴν εὐκαιρία ὁ Ζωΐδης καὶ τοῦ λέει:

— Ἀφῆστε τὸ χάρτη κ. Διοικητά. Ἐγὼ ἔχω καιρὸ ἐδῶ καὶ γνωρίζω τὸ ἔδαφος σπιθαμὴ πρὸς σπιθαμή. Σᾶς παρακαλῶ —ἂν θέλετε— νὰ μοῦ διαθέσετε ἕνα πλήρη λόχο καὶ θ' ἀναλάβω ἐγὼ τὴν ἐκτέλεση τῆς ἐπίθεσης.

Ὁ Κυριαζῆς εὐτυχῶς τὸ δέχτηκε καὶ διέθεσε τὸν 7ο λόχο στὸ Ζωΐδη. Ὅμως ὁ λόχος δὲν ἦτο πλήρης διότι 2 δημοιρίες εἶχαν πάει πρὸς ἐνίσχυση τοῦ 3ου λόχου. Τότε —πρὸς τιμήν του— πετάγεται ὁ διοικητὴς τοῦ 10ου, νομίζω, λόχου, λοχαγὸς Δασκαλόπουλος, κι ἀναφέρει ὅτι ἔχει πλήρη τὸ λόχο του.

Ἀμέσως ὁ Ζωΐδης παίρνει τὸ Δασκαλόπουλο καὶ τοῦ ἀναπτύσσει λεπτομερειακὰ τὸ σχέδιο τῆς ἐπίθεσης. Ἡ ἐπίθεση ἔγινε ἀριστοτεχνικότατα καὶ ἐξελίχτηκε σὰν νὰ ἤτανε ἄσκηση. Οὔτε κὰν πτήρανε μυρωδιὰ οἱ Ἰταλοί. Τὸ ὕψωμα καταλήφθηκε χωρὶς οὔτε ἕνα νεκρὸ ἀπ' τὸν ἐπιτεθέντα λόχο. Ἐνῶ ὁ 7ος ἀπὸ τὸ δεξιὸ τοῦ μετώπου εἶχε ἕνα νεκρὸ καὶ ἕνα τραυματία.

Ὁ ἐχθρὸς ὑποχώρησε συμπτυσσόμενος πρὸς Ἀργυρόκαστρο.

Αὐτὰ γιὰ τὴ μάχη τοῦ «Μπουράτου» καὶ τὸ Ζωΐδη. Ἀπ' ἐκεῖ χωρίσαμε. Ἐμεῖς τραβήξαμε πρὸς Κορβελέσι κι ὁ Ζωΐδης πρὸς Κλεισούρα — Τεπελένι ὅπου καὶ τραυματίστηκε θανάσιμα καὶ πέθανε στὸ Νοσοκομεῖο Ἰωαννίνων ὅπου εἶχε μεταφερθεῖ.

Ἀπὸ τὴν προσωπική μου ἐμπειρία κι ἀπ' ὅσα ἄκουσα γιὰ τὸν ἀείμνηστο Ζωΐδη, διαπιστώνονται τὰ ἑξῆς:

— Ἀγαποῦσε πολὺ τοὺς στρατιῶτες του. Τοὺς ἐπιθεωροῦσε τακτικὰ στὶς θέσεις τους, συζήτοῦσε μαζί τους καὶ τοὺς συμβούλευε σὰν καλὸς πατέρας.

— Εἶχε τὸ αἴσθημα τῆς εὐθύνης ὑπερβολικὰ ἀναπτυγμένο. Γιαυτὸ καὶ σκοτώθηκε. Εἶχε στείλει τὸν ὑποδιοικητὴ του ταγματάρχη Ζούκη μὲ ἄλλους ἀξιωματικοὺς γιὰ ἀναγνώριση τῶν θέσεων τοῦ ἐχθροῦ ἔναντι τοῦ μετώπου των. Πῆγαν σ' ἕνα ὑψωματάκι, ἐξετέλεσαν τὴ διαταγὴ καὶ ἀνέφεραν σχετικά. Ὅμως οἱ Ἰταλοὶ τοὺς εἶδανε καὶ ἐπεσήμαναν τὸ ὕψωμα χτυπώντας το μὲ βλῆμα. Ὁ Ζωΐδης ὅμως ἤθελε καὶ αὐτοπροσώπως νὰ διαπιστώσει τὰ ἀναφερόμενα καὶ πῆρε τὸ Ζούκη καὶ τὸν ὑπασπιστή του ἔω. ὁπολογαγὸ Φατοῦσο ν' ἀνέβουν στὸ ὑψωματάκι. Στὰ χαμένα ὁ Ζούκης προσπάθησε νὰ τὸν πείσει νὰ μὴν ἐπιχειρήσουν δεύτερη ἀναγνώριση γιατὶ ἐπισημάνθηκε τὸ ὑψωμα καὶ θὰ τοὺς σκοτώνανε. Ἐπέμενε καὶ πήγανε. Τραυματίστηκαν καὶ οἱ τρεῖς καὶ ὁ Ζωΐδης θανάσιμα.

Στὸ Νοσοκομεῖο Ἰωαννίνων, ὅταν τὸν ἐπισκέφτηκε ὁ φίλος καὶ συμμαθητής του Τέλης Θεοδωράκας, καὶ κατὰ τὴν ἀφήγησή του, μόλις τοῦ εἶπε: «Τί κάνεις Χρῆστο;» αὐτὸς τοῦ ἀπάντησε:

— Ἐγὼ καλὰ εἶμαι ἐδῶ στὸ Νοσοκομεῖο. Τὰ παιδιά μου τί κάνουν! Τὰ παιδιά μου στὴν Ἀλβανία τί κάνουν!

— Μὰ τί ἄνθρωπος εἶναι αὐτός! Ἔλεγε ὁ φίλος του. Ἐνῶ περιμένει ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα τὸ θάνατο, σκεπτόταν τοὺς στρατιῶτες του στὸ μέτωπο!

Αὐτὸς ἤτανε ὁ γενναῖος ἀξιωματικὸς Χρῆστος Ζωΐδης. Αἰωνία ἡ μνήμη του!

Ν. Μ.

ΑΠΟΗΧΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤ. ΕΚΛΟΓΩΝ

Τοῦ Χρυσοστόμου Ν. Σουσιοπούλου

Τέλειωσε ὁ σάλος τῶν Δημοτικῶν καὶ Κοινοτικῶν ἐκλογῶν. Ἐκεῖνοι ποὺ ἐκλέχτηκαν σ' αὐτές, προσέρχονται στοὺς Νομάρχες τῆς περιοχῆς τους κι ὁρκίζονται γιὰ ν' ἀναλάβουν τὰ καθήκοντά τους, τὴν πρώτη τοῦ ἐρχόμενου χρόνου 1979. Τώρα φτάνουν στ' ἀφτιά μας οἱ ἀπόηχοι αὐτῶν τῶν ἐκλογῶν, ἀνακοινώσεις καὶ σχέδια ἐργασίας τῶν ἐπιτυχόντων καὶ δηλώσεις τῶν ἀποτυχόντων. Στοὺς περισσότερους Δήμους καὶ Κοινότητες τῆς Ἐπικράτειας, οἱ ἀποτυχοῦσες παρατάξεις, σεβόμενες τ' ἀποτελέσματα τῆς θέλησης τῶν ἐκλογέων, θὰ συνεργαστοῦν γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν τῆς ἀνόδου τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων, ἐνῶ δυστυχῶς σὲ μερικοὺς Δήμους καὶ Κοινότητες ἤδη ἀρχισαν νὰ προβάλλουν ἐμπόδια στὴν παραπέρα

ἐπιτυχία κι ὁλοκλήρωση κι αὐτῶν τῶν ἐκτελούμενων ἔργων, πράγμα τὸ ὁποῖο θἄχει τρομερὲς ἐπιπτώσεις, γιὰ ὅλους τοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν. Αὐτό, κατὰ τὴ γνώμη μου, δὲν εἶναι σωστό.

Ὁ προεκλογικὸς ἀγώνας στὶς περισσότερες πόλεις καὶ χωριά, ἔγινε μὲ μεγάλο πεῖσμα καὶ, οἱ ὑποψήφιοι, Δήμαρχοι, Πρόεδροι καὶ Σύμβουλοι, χρησιμοποίησαν κάθε μέσο γιὰ νὰ κερδίσουν τὶς ἐκλογές. Τ' ἀθέμιτα μέσα, οὔτε τὰ θέλουμε κι οὔτε τὰ ἐγκρίνουμε. Γι' αὐτό, ἂν προσωπικὰ θἤτηκαν ὑποψήφιοι ἢ ἐκλογεῖς, ἂς καταφύγουν στὴ δικαιοσύνη, ἂν καὶ δὲν τὸ συνιστοῦμε.

Στὴν ἐπιτυχία τῶν ἐκλογῶν, πολλοὶ παράγοντες παίζουν ρόλο κι ἕνας ἀπ' αὐτοὺς εἶναι ἡ στρατηγική καὶ τὰ τερτίπια ποὺ ἀκολουθοῦν οἱ ὑποψήφιοι στὸν ἀφνιδιασμὸ τῶν ἀντιπάλων. Ἕνα τέτοιο ἀφνιδιασμό, ἔκανε τὰ παλιότερα χρόνια, κάποιος πανέξυπνος Ζαγορίσιος Δικολάβος —Θεὸς σχωρέ τονε τώρα— στοὺς ἀντιπάλους του, μὲ τοὺς κρυμένους ἄγνωστους σκηνίτες, ἀλλὰ δημότες κι ἐκλογεῖς σ' ἕνα ψωριὸ τοῦ Κεντρικοῦ Ζαγοριοῦ καὶ πέτυχε τὴν ἐκλογή τοῦ συνδυασμοῦ του, πρὸς μεγάλη λύπη. ἴσως καὶ θαυμασμὸ τῶν ἀντιπάλων του. Ἄλλος ὑποψήφιος Πρόεδρος, σὲ τοῦτες τὶς ἐκλογές, ἔφερε ἀεροπορικῶς ἀπὸ τὴ Σουηδία, δυὸ ζευγάρια ἐκλογέων καὶ κέρδισε τὶς ἐκλογές! Τόμοι ὁλόκληροι, θὰ μποροῦσαν νὰ γραφτοῦν γιὰ τὰ τερτίπια τῶν ὑποψηφίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκλογέων, ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ καὶ στὸ χωριό μας Κάτω Σουδενά, τ' ἀποτέλεσμα ἀνατράπηκε καὶ κέρδισε ἡ ἄλλη παράταξη, μὲ πλειοψηφία 4 ψήφων, γιατὶ τὴ βοήθησαν δύο ἀστάθμητοι παράγοντες. Πῶτα γιατὶ μιὰ οἰκογένεια μὲ 4 ψηφοφόρους ἤρθε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα χωρὶς τὰ... ἐκλογικὰ βιβλιάριά τους καὶ δεύτερα, γιατὶ κάποιος δὲν μετέφερε τὰ ἐκλογικὰ δικαιώματα τῆς γυναίκας του στὸ χωριό μας.

Γιὰ νὰ πετύνουν «Οἱ σκέψεις γιὰ τὴν ἐπιβίωση καὶ γιὰ τὴ σωστὴ ἀνάπτυξη τῶν χωριῶν τῆς Ἠπείρου καὶ τοῦ Ζαγοριοῦ» π' ἀναπτύσσει σὲ δυὸ τῶν ἄρθρα σὲ προηγούμενα τεύχη τῆς ἐφημερίδας «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» ὁ ἐκλεκτὸς κτηνίατρος κ. Β. Θ. Τζιόβας, πρέπει τὶς ὑποδείξεις νὰ τὶς ἐφαρμόσουμε στὸ ἀκέραιο ἡμεῖς οἱ ἀπόδημοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ντόπιοι, ἄσχετα πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τοπικοτικῶν ἐκλογῶν. Οἱ ἀντιθέσεις, φαγερὲς ἢ κρυφές, πρέπει νὰ λείψουν. Χρειάζεται σύμπνοια κι ὄχι σύγχυση καὶ πικρόχολες κριτικές, οὔ

Ἐνέργειες τῆς Ἑνώσεως Ζαγορισίων γιὰ τὴν ἐπίλυση ζωτιῶν θεμάτων

Ἡ «Ἕνωση Ζαγορισίων Ἀθηνῶν», στὴν προσπάθειά της νὰ βοηθήσει στὴν ἐπίλυση προβλημάτων ζωτικῆς σημασίας γιὰ τὸ Ζαγόρι, ἀπέστειλε στὰ ἁρμόδια Ὑπουργεῖα καὶ τὴ Νομαρχία Ἰωαννίνων, ἔγγραφα στὰ ὁποῖα ὑπογραμμίζει τὴ σπουδαιότητα τῶν ὑπὸ ἐπίλυση θεμάτων καὶ ἐκθέτει τὶς ἀπόψεις της. Ἀπὸ τὰ ἔγγραφα αὐτὰ δημοσιεύουμε, γιὰ ἐνημέρωση τῶν συμπατριωτῶν μας, τὰ παρακάτω:

★

Πρὸς

Τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας

ΘΕΜΑ: Νομοθεσία ρυθμίσεως θεμάτων Δασικῶν ἐκτάσεων

Διὰ τοῦ Νόμου 248) 1976 δημοσιευθέντος εἰς τὸ ΦΕΚ ἀριθ. 12.1.76 ΦΕΚ ἀπεφασίσθη ἡ καταγραφὴ καὶ σύνταξις Μητρώου Ἰδιοκτησίας καὶ ὁριοθεσία τῶν Δασικῶν ἐκτάσεων σὲ ὅλη τὴ Χώρα.

Ἕνεκα τούτου διὰ νὰ ὑποδοηθήσουμε τὸ ἔργο τῶν ὀργάνων σας πρὸς ἐφαρμογὴ τοῦ Νόμου καὶ σύνταξι Μητρώου ἰδιοκτησίας (κτηματολογίου) ἐξεδώσαμε τὴν ὑπ' ἀριθ. 342 ἀπὸ 8.6.76 ἐγκύκλιό μας τὴν ὁποία καὶ κοινοποιήσαμε πρὸς τὰς παρουσιαζούσας τὰ ἀνωτέρω ἐνδιαφέρον Κοινότητας Ζαγορίου - Ἰωαννίνων ἢν καὶ σᾶς ἀποστέλλομεν, ἐν ἀναμονῇ τῶν ἀποτελεσμάτων σας, τὰ ὁποῖα ἀτυχῶς καὶ δὲν ἐξεδηλώθησαν μέχρι σήμερον ἐκ τῆς μὴ προφανοῦς ἐφαρμογῆς του.

Τὴν 20.6.78 ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν ἐνταῦθα τύπον ὅτι ἐζητήσατε κ. Ὑπουργὲ ἀπὸ τὰς ἁρμοδίας ὑπηρεσίας σας, ὅπως ἐντὸς 15νθημέρου σᾶς παρέξουν στοιχεῖα διὰ τὴν προσφορωτέραν λύσιν τοῦ ἰδιοκτησιακοῦ καθεστῶτος Δασικῶν ἐκτάσεων.

Θὰ ἐπιθυμούσαμε, εἰ δυνατόν, νὰ τύχωμε μιᾶς θετικῆς ἀπαντήσεως ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω ζωτικοῦ θέματος διὰ τὴν περιοχὴν Ζαγορίου, προκειμένου νὰ ἐνημερώσουμε τοὺς κατοίκους του, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη ἀγωνίζονται νὰ περισώσουν τὰς ἰδιοκτησίας των, ποὺ τείνουν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς δημόσιες ἐκτάσεις, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν ἐξαναγκασμόν των εἰς ἀποδημίαν ἀπὸ τὰ χωριά των, μὲ φυσικὴ συνέπεια τὴν ἐρήμωσί των.

★

Πρὸς

Τὸν κ. Νομάρχην Ἰωαννίνων

ΘΕΜΑ: Ὕδρευσις χωρίων Συνδέσμου Δυτικοῦ Ζαγορίου.

. . . . . .

Οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων, τὰ ὁποῖα ὑπάγονται εἰς τὸν ὑδρευτικὸν Σύνδεσμον (Δυτικοῦ Ζαγορίου), μετὰ τῶν τοιούτων ποὺ εὑρίσκονται εἰς Ἰωάννινα, τὰς Ἀθήνας καὶ ἀλλαχοῦ τῆς χώρας μας, μετὰ τῶν συσταθεισῶν Ἀδελφοτήτων των, ἀγωνίζονται ποικιλοτρόπως ὅπως ἀποτρέψουσι τὴν περαιτέρω ἐκ τοῦ χρόνου καὶ ἄλλων ἀντιξόων περιστάσεων φθορὰν καὶ παρακμὴν των, ἐπισκευάζοντες τὰς οἰκίας των, δρόμους, Ναούς, πλατεῖες ἀλλὰ καὶ ὑδρευτικὰ ἔργα καὶ δημιουργοῦντες συνθήκες εὐνοϊκὲς διὰ μίαν παραμονὴν των ἰδίᾳ κατὰ τὸ θέρος καὶ τὰς μεγάλας ἑορτὰς εἰς αὐτά, πρᾶγμα ποὺ ὁμολογουμένως ἐπέτυχον πλήρως.

Ἡ ἔλλειψις ὅμως ἐπαρκοῦς ὕδατος ἀλλὰ καὶ ὑποζυγίων σήμερον, πρὸς μεταφορὰν τοῦ ἐκ τῶν πηγαδίων ἢ ἄλλων χώρων, καθιστᾶ προβληματικὴ τὴν διανομήν των εἰς αὐτά, πολλῷ μᾶλλον ἑτέρων προσφιλῶν προσώπων πρὸς παραθερισμὸν εἰς τὰς ὡραίας οἰκίας των, διὰ τὴν ἀπὸ Τουριστικῆς πλευρᾶς τουλάχιστον ἀξιοποίησίν των.

Ἕνεκα τούτου, ἐφ' ὅσον οἱ γεωτρήσεις εἰς τὰς ἀνωτέρω λεκάνας ἀπέφερον θετικὸν ἀποτέλεσμα ἱκανὸν νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων τοῦ Συνδέσμου Δυτικοῦ Ζαγορίου δι' ὕδατος, ἐπισπεύσατε τὴν σύνταξιν τῆς προβλεπομένης μελέτης ὑδρεύσεώς των καὶ γοηματοδοτήσατε τὸ πρόγραμμα ἔτους 1979 παραγωγικῆς Γεωτρήσεως μὲ ἀξιόλογη πίστωσιν, προς ἄμεσον ἀξιοποίησίν του καὶ οὐχὶ δι' ἡμιμέτρων, τὰ ὁποῖα φυσικῷ τῷ λόγῳ δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις θὰ ἔνουσι ἐπὶ τῶν κατοίκων των, ἀξίωσιν ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχομεν νὰ παραμείνουσι εἰς τὰς ἑστίας των, ἐν ᾧ παρατείνουμε τὸ μαρτύριόν των ἐκ τῆς ἐλλείψεως ὕδατος.

★

Πρὸς

Τὸ ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ

ΘΕΜΑ: Ἀνάπτυξις παραμεθορίων περιοχῶν

Ἐκ μέρους Ὑμῶν κ. Ὑπουργὲ ἀνεκοινώθη εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐκπροσώπων τῆς Πανηπειρωτικῆς Συνομοσπονδίας Ἑλλάδος καὶ τὴν τοιαύτην τοῦ Συνδεσμου Ἠπειρωτικῶν Ἐπιστημῶν, ὡς καὶ εἰς κ. Βουλευτὰς Ἠπείρου, ποὺ σᾶς ἐπεσκέφθησαν, διὰ προβλήματα ἀφορῶντα τὰς Ἀκριτικὰς περιοχὰς Ἠπείρου, ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ καταρτίζει εἰδικὸ πρόγραμμα ἀναπτύξεως τῶν ἀκριτικῶν περιοχῶν μόνον Κονίτσης, Πωγωνίου καὶ Φιλιατῶν, μὴ περιλαμβανομένης καὶ τῆς τοιαύτης Ζαγορίου.

Ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς περιοχῆς Ζαγορίου εἰς τὸ ὑπὸ κατάρτισιν πρόγραμμα ἀδικεῖ καταφώρως αὐτήν, καθ' ὅσον τὰς αὐτὰς τοπικὰς συνθήκας μὲ τὰς τρεῖς ἀνωτέρω περιοχὰς παρουσιάζει, ὅμορος τῶν δύο ἀνωτέρω εἶναι, τὰ αὐτὰ ζωτικὰ προβλήματα ἀντιμετωπίζει, εἶς ὀρεινὴν περιοχὴν ἀπομονωμένην εὐρίσκεται, μὲ συνεχῆ ἐμφυχον ἐξασθένησιν, ἐκ τῆς μὴ ἐπαρκοῦς ἐκμεταλλεύσεως τῶν δασικῶν, γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν δυνατοτήτων της, ἀλλὰ καὶ πλουσίου Τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος ποὺ παρουσιάζει, συνεπεία τῆς γραφικότητος τῆς φύσεώς της.

Θὰ ἠθέλαμε κ. Ὑπουργὲ νὰ ἐπι-

◆ Συνέχεια στὴν 11η σελ.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 3η ΣΕΛ.

Μὲ τὶς πολλὲς βροχές, χειμώνα καὶ ἄνοιξη, ξεχειλίζουν στὴ Δοβρὰ ὑπόγειες δεξαμενὲς καὶ τότε τινάζεται ἀπὸ λόφο στὰ νότια τοῦ χωριοῦ ποτάμι τὸ νερό. Διασχίζει τὸ χωριὸ γιὰ νὰ λιμνάσει τελικὰ στὴ «μουτσάλα», μεγάλο λειβάδι στὸν κάμπο μας μὲ κρυφὴ ρουφήχτρα. Στὰ παλιὰ χρόνια γύριζε καὶ νερόμυλο. Τὰ «τρεχάμενα» καὶ τὰ «κουταβίτσια» ποὺ σμίγουν, ἔτσι λέμε αὐτὰ τὰ νερά, μᾶς ξεθέωναν ὁλημερίς. Ρίχναμε στὸ αὐλάκι τους ξυλαράκια, φλοῦδες, σαρδελοκούτια καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐπιπλέει καὶ ὅπως τὰ ἔπαιρνε τὸ ὁρμητικὸ ρεῦμα τὰ κυνηγούσαμε. Καθένας ἤθελε τὸ δικό του πλεούμενο νὰ ὁδηγεῖ τὴν κούρσα. Φωνές, γέλια καὶ τοῦμπες στὰ νερά... καὶ τὸ κάθε παιδὶ (δὲν ὑπῆρχαν μεταξύ μας μαμόθρεφτα) «...διηρεῖτο τὰ ὕδατα ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ γέγονεν αὐτῷ ξηρὰ ὁδὸς ἐν ὑγρᾷ...». Ἀργότερα ἕνα σχολιαρούδι παρασύρθηκε καὶ μόλις ποὺ τὸ πρόκαναν δυὸ ἄντρες ἀπὸ πνιγμὸ ἢ πολτοποίηση Σ.' αὐτὰ τὰ νερὰ κατοικοῦσε ἀγχαθό, φιλικὸ πνεῦμα, ποὺ γέμιζε τὶς ὧρες μας μὲ ἀνεκλάλητη ὁμορφιά. Συλλογιέμαι πόσο μουσικὸ στοιχεῖο περιεῖχαν ἐκεῖνες οἱ ὧρες ποὺ τὸ ἀνάλογό του τὸ βρῆκα ἀργότερα σὲ κάποιους στίχους. Κρατᾶ ἡ μνήμη πολύτιμο θησαυρὸ τὸ παιγνίδισμα τῶν ἡλιαχτίδων στὸ τρεχούμενο νερό, στὸ μισολιωμένο ἀπὸ τὴν εὐδία χιόνι καὶ στὸ χορταράκι ποὺ πετάζονταν ἀπὸ κάτω μὲ τὸ ἀπίθανα γλυκὸ χρῶμα. Γιὰ νὰ ἐπικοινωνεῖ τὸ χωριὸ ὑπῆρχαν σὲ δυὸ σημεῖα πέτρινα γεφυράκια. Οἱ καμαρίτσες τους δαντελέτες, περίκομψες, ὅπως ἀνάλογές τους θαυμάζουμε ζωγραφισμένες σὲ κινέζικα βάζα.

Κι ἔρχονταν τὸ σούρουπο στὸ χωριὸ σὰν ἤγος ἀπὸ φλάουτο. Τὰ λήγιοι ἀνέβαιναν οἱ κατηφοριὲς τῶν σπιτιῶν, γαλήγιοι οἱ οὐρανοὶ τὰ λήγιες οἱ καρδιές μας. Πόσο θυμόσκοναν, Θεέ μου, τόση γαλήνη καὶ ποῦ μπορεῖ νὰ τὴν ἀγοράσει κανένας σήμερα;

Ντυμένα μὲ λευκὰ ράσα καὶ κατεβαίνοντας στὰ παγωμένα χέρια τὸ ἑξαφτέρυγα, πηγαίναμε στὸ σκεπασμένο πηγάδι γιὰ τὸν ἁγιασμὸ τῶν νερῶν. Ἡ τσίγκινη στέγη του ἦταν ἀληθινὸ κόσμημα. Κολῶνες πέτρινες τηροῦσαν τὸ ἀχτάγωνο σχῆμα μὲ ἀπόλυτη συμμετρία κι ἀπάνω τους ἀκουμποῦσε ἁπαλὰ ἁπαλὰ μεγάλη σκεπὴ δίνοντας στὸ σύνολο θαυμαστὸ ρυθμό. Στὰ κρηπιδώματά της καὶ πάνω ἀπὸ τὸ σκέπαστοῦ πηγαδιοῦ κρέμονταν ξύλινες δαντέλες καὶ δὲν ἤξερες τί νὰ πρωτοθαυμάσεις: τὴν ἁρμονία τῆς πέτρας ἢ τὸ ἐξαίσιο ταίριασμα μὲ τὸ ξύλο καὶ ξύλου. Ἔργο, ποὺ τὸ δὲν ὑπάρχει, τοῦ Μπαμπα - Γιάλα Γκιῶᾶ, χτισμένο στὰ 1904. Ἀπὸ τὶς θυρεὲς του (λούτσα, πτηδι, εἰκονοστάσια) καταλαβαίνουμαι πόσο ἐραστὴς τοῦ ὡραίου ἦταν, πόση εὐαισθησία καὶ γοῦστο εἶχε αὐτὸς ὁ ἁπλὸς ἄνθρωπος καὶ ἄφησε τὴ νιότη του στὸ Ἀδριανοῦπολι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τὸ πόνεμα γί του στὴ γενέθλια γῆ, γιὰ νὰ παραγγείλει τέτοιο τεφαρίκι!

Τέλος, «ἦλθες, ἐφάνη τὸ Φῶς: ἀπρόσιτον». Μὰ καλύτερα νὰ μὴ ἔρχονταν γιὰ μᾶς τὰ Θεοφάνεια. Ἦταν καταθλιπτικὸ αὐτὸ ποὺ ἀκολουθοῦσε, ἔμοιαζε μὲ κατάνυξη, μακρὺ καὶ κουρασταικὸ τὴ νελ ὥσπου νὰ φανεῖ τὸ γλυκὸ ἔαρ.

Ο ΝΟΣΤΑΛΓΟΣ

Ἀτομικὴ ἰδιοκτησία στὸ Ζαγόρι

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 7η ΣΕΛ.

ζει ὁ πρωθυπουργὸς μας ὁ κ. Καραμανλῆς νὰ περιοριστεῖ ἡ γραφειοκρατία. Ἔληξε τὸ θέμα αὐτὸ γιὰ τὶς δασικὲς ὑπηρεσίες. Γιὰ μένα ὅμως ποὺ ἐμφανίζομαι σὰν πολίτης ἀδικούμενος ἀπὸ τὸ ἐπίσημο Κράτος δὲν ἔληξε. Ἔχω καταφύγει καὶ πάλι στὸ δρόμο γιὰ τὸ δικαστικὸ ἀγῶνα. Ἀφοῦ ἡ ὑπόθεση περιπλανήθηκε καὶ ταλαιπωρήθηκε τόσα χρόνια, ἐπανῆλθε πάλι στὰ χέρια τῆς ἑλληνικῆς δικαιοσύνης. Ἂς καμαρώσουμε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴν εὐθυκρισία τῶν ἁρμόδιων κρατικῶν ὀργάνων ποὺ κρατοῦν στὰ χέρια τους καὶ ρυθμίζουν τὴν τύχη τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Διατηρῶ τὴ γνώμη πὼς ἂν εἶχα ἀκολουθήσει τὶς συμβουλὲς μερικῶν φίλων μου, νὰ καταφύγω στὰ «μέσα» ὅλα. στὸ ρουσφέτι γιὰ νὰ τελειώσει καὶ γλήγορα καὶ εὐνοϊκὰ γιὰ μένα τὸ θέμα, ἴσως τώρα δὲν θὰ βρίσκομουν στὴ δυσάρεστη θέση νὰ γράφω αὐτὰ ποὺ γράφω. Καὶ ἐδῶ ἂς ἐλεεινολογήσουμε τὸ κατάντημά μας. Εἴτε τὸ θέλουμε, εἴτε δὲν τὸ θέλουμε, τὸ ρουσφέτο βασιλεύει κι ἂς φωνάζει ὁ κ. Καραμανλῆς, ὅτι πρέπει νὰ χυπηθεῖ αὐτό. Στὸ θέμα, γιὰ τὸ ὁποῖο γράφω ἐδῶ, χωράει καὶ ἐπέμβαση ἐξωκοσμικῆς, γιατὶ στὰ χρόνια ποὺ ἐκκρεμοῦσε ἡ δική μου ὑπόθεση, λύθηκαν εὐνοϊκὰ κατὰ ρουσφετιακὸ τρόπο, παρόμοιες ὑποθέσεις μὲ τὶς ἀδύνατα ἀπὸ τὰ δικά μου δικαιολογητικὰ στοιχεῖα. Ἀλλ' ἂς μὴ προχωρήσω περισσότερο σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ἂς δῶσουν ἐκεῖνοι ποὺ δημιουργοῦν καὶ καλλιεργοῦν τὴν ἠθική μας ἀναξιοπρέπεια.

Ἡ νοοτροπία τῶν δασικῶν ὑπηρεσιῶν φαίνεται καθαρὰ ἀπὸ τὸ παραπάνω ἔγγραφο, τὸ ἀπορριπτικό, κατὰ τὸ ὁποῖο ὅλος ὁ τόπος τῆς περιοχῆς τοῦ Κουκουλιοῦ, ἐκεῖ ποὺ ἦταν τὰ ἀμπέλια καὶ τὰ ἄλλα κτήματα τῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ. Παραξενεύεται κανένας διαβάζοντας τὴν ἀπόφαση αὐτή, κατὰ τὴν ὁποία τὰ κτήματά μου περιγράφονται μόνο ἀπὸ δημόσιες ἐκτάσεις. Αὐτὸ καὶ μόνο μολονότι πολλά.

(Συνεχίζεται)

Ἐνέργειες στὸν ΕΟΤ γιὰ τὸ Ζαγόρι

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Ζαγορισίων Ἀθηνῶν κ. Κλεόβουλος Βλαδίκας, ὁ κ. Στάθης Λαμπρίδης Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἠπειρωτικῆς Ἑταιρίας Ἀθηνῶν, ὁ κ. Εὐσταθιος Σακελλαρίδης ἐκπροσωπώντας τὴς ἀδελφότητες Ζαγορίου συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν διευθυντὴ μας κ. Κίμωνα Κυριαζῆ ἐπισκέφθηκαν τὸν Γ.Γ. Τουρισμοῦ κ. Παν. Λαμπρία καὶ τοῦ ἀνέπτυξαν τὰ ἀπασχολοῦντα τὸ Ζαγόρι μας αἰτήματα. Μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ χρηματοδότηση τῶν παραδοσιακῶν οἰκισμῶν διὰ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως μέχρι 400ο)ο γιὰ νὰ μποροῦν οἱ κάτοικοι νὰ ἐπισκευάζουν τὰ παραδοσιακὰ σπίτια των, ἡ κατάργηση τῆς ἄδειας τοῦ μηχανικοῦ γιὰ κατασκευὲς χωρὶς μπετόν, ἀφοῦ στὴ πράξη κανένας μηχανικὸς δὲν ἐπιθλέπει καὶ μένει μόνο τὸ χαράτσι, ἡ ὕδρευση τῶν χωριῶν ποὺ δὲν ἔχουν νερὸ ὅπως ἡ περιοχὴ Σουδενῶν - Βίτσης. Ἡ κατασκευὴ μικρῶν τουριστικῶν ἔργων ὅπου χρειάζονται, ἡ προώθηση τῶν ἐργασιῶν γιὰ τὴν ἀσφαλτόστρωση ὅλων τῶν δρόμων, ἡ εὐνοϊκὴ δανειοδότηση ξενώνων κλπ. τουριστικῶν μονάδων.

Ὁ κ. Π. Λαμπρίας ἀπαντώντας βεβαίωσε ὅτι ἡ Γ.Γ. ἐνδιαφέρεται σοβαρὰ διὰ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ Ζαγορίου. Καὶ σὰν ἀπόδειξη ἔφερε ὅτι τὸ Ζαγόρι συμπεριλήφθηκε μὲ τοὺς πλέον εὐνοϊκοὺς ὅρους τεκμηρίων, ὅπως ἄλλα 2—3 νησιὰ τῶν παραμεθορίων. Ἀλλὰ ἡ ἔλλειψη πρὸς τὸ παρὸν χρημάτων ἐμποδίζει τὴ λύση τῶν δικαίων αἰτημάτων τοῦ τόπου μας. Γιὰ τοῦτο καταβάλλεται προσπάθεια ὅπως τὸ Ζαγόρι, σὰν παραδοσιακὸς χῶρος, νὰ συμπεριληφθεῖ στὸ πρόγραμμα τῆς ΟΤΝΕΣΚΟ ἢ τοῦ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ.

Ὡς θραχυπρόθεσμη ἐνέργεια, εἶπε ὁ κ. Γεν. Γραμματέας Τουρισμοῦ, ἡ ψήφιση Νόμου χρηματοδοτήσεως μέχρι 4ο0)ο δωρεὰν καὶ τὰ ὑπόλοιπο ἐξωφλητέο σὲ μεγάλο χρονικὸ διάστημα σχεδὸν ἄτοκο. Ἡ διοργάνωση ἐκδρομῶν ἔσω τερικοῦ τουρισμοῦ μὲ πούλμαν γιὰ τὴν ἐπίσκεψη τῶν χωριῶν μας, ἡ διάθεση μικρῶν πιστώσεων. Καὶ ἐξήτησε τὶς συχνότερη ἐπαφὴ τῶν Ζαγορίσιων μὲ τὸ Γραμματέα γιὰ ἐπίλυση καὶ ἄλλων θεμάτων μας.

ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΖΑΓΟΡΙΟΥ - ΜΕΤΣΟΒΟΥ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ.— Στὶς ἀρχαιρεσίες ποὺ ἔγιναν στὴν αἴθουσα τοῦ 3ου Δημοτικοῦ Σχολείου Ἰωαννίνων γιὰ ἀνάδειξη νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου Διδασκάλων Ζαγορίου - Μετσόβου ἐκλέχτηκαν οἱ ἑξῆς:

1) Τζάλλας Εὐάγ. 74
2) Μάντζιος Θεόφιλος 50
3) Γεωργίου Δημήτριος 38
4) Βενέτης Δημήτριος 37
5) Μάκης Χρῆστος 35
6) Παπαθεοδώρου Βασ. 32
7) Τσιαπέλης Ὀδυσ. 31

* ——— *

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΣΕ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Βοηθώντας στὴν ἀνασυγκρότηση τῆς χώρας, τὸ 708 Τάγμα Μηχανικοῦ τῆς Μεραρχίας μας διάνοιξε ἀγροτικὸ δρόμο γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τῆς καλλιεργησίμου περιοχῆς στὴν Κοινότητα Καπεσόβου. Διαμόρφωσε ἐπίσης χῶρο γιὰ Νεκροταφεῖο στὴν Κοινότητα Ἀσπραγγέλων, ἀνοίγοντας καὶ κάπου 800 μ. δρόμο ὡς αὐτό.

Τὰ ἔργα, ἂν καὶ μικρά, δείχνουν τὰ φιλικὰ αἰσθήματα τοῦ Στρατοῦ γιὰ τὸντόπο μας. Γι' αὐτὸ οἱ κάτοικοι εὐχαριστοῦν τὴν ΤΠΙ Μεραρχία καὶ τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπλίτες ποὺ ἐργάστηκαν γιὰ τὴν κατασκευή τους.

* ——— *

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ Ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου» ποὺ ἀνηγέρθη μὲ δαπάνη τοῦ συγχωριανοῦ μας κ. Κίμωνα Γ. Ἐξάρχου κάτοικου Ἀθηνῶν. Γιὰ τὴν ἀνέγερση τῆς Ἐκκλησίας δαπανήθηκε ποσὸ πάνω ἀπὸ 250.000 δρχ.

Στὰ ἐγκαίνια πῆραν μέρος οἱ δύο ἱερεῖς τῆς κοινότητας καὶ ὁ Αἰδεσιμότατος Νικ. Κατσιούρας ποὺ ἐξῆοε τὴν προσφορὰ τοῦ Κίμωνος Ἐξάρχου σὰν συνεχιστὴ τῆς Ζαγορίσιας Εὐποιΐας. Παρευρέθηκαν ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὰ Γιάννινα, ποὺ θέλησαν ἔτσι νὰ τιμήσουν τὸν μεγάλο εὐεργέτη.

Κ.Κ.

ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΥ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Τὴν Κυριακὴ στὶς 12.11.78 ἔγινε ἀπὸ ὁμάδα ὀρειβατῶν ἀνάβαση στὴν περιοχὴ τῆς Βακαράτσας (ὑψ. 1450 μ.) Κατὰ τὴ διαδρομὴ μὲ λεωφορεῖο ὡς τὸ Φλαμπουράρι καὶ κατὰ τὴν ἀνάβαση στὴν κορυφὴ ὁ κ. Ἀπ. Βερτόδουλος, παλιὸς ὀρειβάτης, καὶ γαμπρὸς στὸ Τσεοβάρι μᾶς κατετόπησε στὰ μυστικὰ καὶ τὶς ὁμορφιὲς τοῦ βουνοῦ. Στὸ δάσος τοῦ Φλαμπουραρίου εἴδαμε τὶς προσκοπικὲς κατασκηνώσεις. Ἀνεβήκαμε περνῶντας ἀνάμεσα ἀπὸ πεῦκα καὶ ὀξυές. Εἶναι μιὰ περιοχὴ ποὺ θὰ τὴν ζήλευε ὁ κάθε ἕνας.

★

Τὴν Κυριακὴ 19 Νοέμβρη ὁμάδα ἀπὸ 40 ἄτομα τοῦ ὀρειβατικοῦ ἀνεβήκαμε στὸ Βραδέτο τὸ «μπαλκόνι τοῦ Ζαγοριοῦ» ὅπως θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς Ζαγορίσιους. Φαίνεται ἀπ' ἐκεῖ ἡ μεγαλύτερη περιοχὴ τοῦ Ζαγοριοῦ, γιατὶ ἔχει ὑψόμετρο 1328 μ. Ὅλα τὰ σπίτια εἶναι φτιαγμένα μὲ πέτρα, πλατεῖα πλακόστρωτη, ἐκκλησία παλιά, ἀλλὰ λείπει ὁ κόσμος. Αὐτὸ ποὺ συμβαίνει σ' ὅλα τὰ χωριά μας. Ἐλάχιστοι αὐτοὶ ποὺ ἔμειναν καὶ ὅλοι ἡλικιωμένοι. Ἡ παρουσία μας, ἔστω καὶ γιὰ λίγες ὧρες, ἔδωσε ζωὴ στὸ χωριὸ. Παρευρεθήκαμε στὴ λειτουργία καὶ στὴ τέλεση μνημοσύνου. Φανερὴ ἦταν ἡ ἀγάπη τῶν λίγων κατοίκων πρὸς τοὺς ὀρειβάτες. Ἀργότερα οἱ ὀρειβάτες ξεκίνησαν γιὰ τὴ Μπελόη. Ἀπὸ κεῖνο τὸ σημεῖο τὸ θέαμα εἶναι συναρπαστικό. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ φανταστεῖ. Ἡ γαράδα τοῦ Βίκου εἶναι ἡ μεγαλύτερη στὴ χώρα μας. Ἔχει μῆκος 23 χλμ. καὶ ὕψος 1300 μ. Ἐκεῖ ὁ κ. Φ. Καψάλης σὰν Ζαγορίσιος εὐχαρίστησε τοὺς ὀρειβάτες γιὰ τὶς συχνὲς τους ἀναβάσεις στὰ Ζαγόρισια βουνὰ ἀναπτύσσοντας καὶ ἕνα σύντομο ἱστορικὸ τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ μᾶς ἐνημέρωσε σχετικὰ μὲ τὴ γαράδρα τοῦ Βίκου. Ἐπιστρέψαμε, κατεβαίνοντας, ἀπὸ τὴ σκάλα ποὺ ξεχωρίζει γιὰ τὴ λαϊκὴ της ἀρχιτεκτονική.

Στὸ γύρισμα ἐπισκεφτήκαμε τὸ Σοποτσέλι (Λίθρο), (Ἀσπραγγέλους), ὅπου φάγαμε τὸ πατροπαράδοτο Ζαγορίσιο γλυκὸ τοῦ κουταλιοῦ ποὺ μᾶς πρόσφερε ὁ κ. Καψάλης. Ἀναβάσεις θὰ γίνουν καὶ σ' ἄλλες κορυφὲς τοῦ Ζαγοριοῦ.

ΤΟΤΑΛ ΠΟΑΛΑ

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΜΟΜΑ

ΓΡΕΒΕΝΤΙ.— Ἀπὸ τὴ ΜΟΜΑ συνεχίζεται ἡ διαπλάτυνση τοῦ τμήματος τῆς ὁδοῦ Τσιπιανη - Παναγία Τριστένου μήκους 4 χλμ. ἀπὸ τὴ δοθεῖσα πίστωση 20.000.000.

Ἡ ἔλλειψη πιστώσεων γιὰ τὴν πληρωμὴ ἀποζημιώσεων τῶν ἀπαλλοτριωθέντων ποτιστικῶν ἀγροτεμαχίων δημιουργεῖ προβλήματα γιὰ τὴν συνέχιση τῶν ἐργασιῶν.

Ἐνέργειες τῆς Ἑνώσεως Ζαγορισίων γιὰ τὴν ἐπίλυση ζωτιῶν θεμάτων

◆ Συνέχεια ἀπὸ τὴν 10η σελ.

δείξητε τὸ ἐνδιαφέρον σας καὶ πρὸς τὴν τομέα τῆς περιοχῆς Ζαγορίου καὶ μὴ θελήσητε διὰ τοῦ ἀποκλεισμοῦ αὐτῆς, ἐκ τοῦ Προγράμματος Παραμεθοριακῆς ἀναπτύξεως νὰ ἀφανίσητε ἐν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου μία Περιοχὴ μὲ ἱστορικὴν σημασίαν, ἀξιόλογον ἄλλοτε πολιτισμόν, ἡ ὁποία ἀνέδειξε μεγάλους ἄνδρας καὶ πλείστους Ἐθνικοὺς Εὐεργέτας καὶ ἡ ὁποία ἔχει ἀνάγκην ἀναπτύξεως ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται νὰ ἐπιδιώσῃ.

Μετὰ πάσης τιμῆς

Διὰ τὸ Διοικ. Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος

Κλ. Βλαδίκας

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Ἀν. Καρπούζης

ΕΛΕΓΧΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

* ——— *

Σύμφωνα μὲ ἰδρυτικὴ ἀπόφαση τῆς ἐκδοτικῆς μας ἐπιτροπῆς, καταρτίστηκε ἡ ἐξελεκτικὴ ἐπιτροπὴ γιὰ τὸν οἰκονομικὸ ἀπολογισμὸ τῆς ἐφημερίδας μας, τοῦ ἔτους 1978, ἀπ' τοὺς κυρίους:

1) Ἰωάννη Τσεκούρα, Δ)ντὴ Ἰονικῆς Λαϊκῆς Τράπεζας
2) Ὅμηρο Βάρδα, Ὑπ)ντὴ Ἀγροτικῆς Τράπεζας.
3) Ἀποστολο Γκαράνη, Συνταξιοῦχο Δ)ντὴ Ἐμπ. Τράπ.
4) Ἰωάννη Φωτιάδη, λογιστή.
5) Νῖκο Στάρα, Συν. δάσκαλο.
6) Δημ. Κουμπάρο, Ταμειακὸ Ὑπάλληλο.
7) Παῦλο Βέλλο, συν. δάσκαλο

Ἡ ἐπιτροπὴ θὰ συνέλθει στὸ τέλος Δεκεμβρίου 1978.

Ὁ ἀπολογισμὸς θὰ δημοσιευθεῖ στὸ φύλλο τοῦ Ἰανουαρίου 1979.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΝΕΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Τάκης Δάνος Β΄ δόση	1000
Ἐλ. Ἀναστασιάδη	1000
Γεώρ. Γκράνης	1000
Ἰωάν. Πανταζῆς	1000
Νίκη Μουτσοπούλου	1000
Λέων Μελᾶς	1000
Κίμων Ἐξάρχου	1000
Χρυσόστ. Θεμελῆς	500
Κων. Κράλιος Β΄ δόση	500
Βαγ. Μανέκας	500
Νῖκος Φωτίου	500
Κλέαρχος Γκάτζιος	500
Βασ. Κοντογιάννης	500
Ἀπόστ. Παπαγεωργίου	500
Χρῆστ. Κ. Γεωργίου	500
Ἀπόστ. Πατέας	500
Ἰωάν. Σκούρτης	500
Ὄλγα Γιανναχοῦ	500
Βασ. Λεοντίδης	500
Χριστόδ. Στουκίδης	500
Ἀγγέλα Κοντονικολάου	500
Ἀριστ. Φλῶρος	500
Φίλη Γιούλικα	500
Βλάσης Οἰκονόμου	500
Διαμαντῆς Σκλάβης	500
Ἀθαν. Μεγκλίδης	500
Πάνος Ζυγούρης	500
Χρῆστος Βαρῶνος	500
Χρόνης Δρούγκας	500
Ἀριστέα Ζερβοπούλου	500
Εὐδοκία Δέλλ

Κοινωνικά

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΑΘΗΝΑ.— Ὁ κ. Νώντας Πελ. Οἰκονομίδης, ἀπὸ τὸν Ἐλαφότοπο, ἔγινε πατέρας ἀγοριοῦ.

— Στὸ ζεῦγος τοῦ κ. Οἰκονομίδη εὐχόμαστε νὰ τοὺς ζήσει τὸ νεογέννητο.

◆ Ὁ κ. Δημήτριος Βαραδίνης ἀπὸ τοὺς Ἀσπραγγέλους ἔγινε πατέρας χαριτωμένου κοριτσιοῦ.

— Εὐχόμαστε στὸ ζεῦγος Δ. Βαραδίνη νὰ τοὺς ζήσει.

★

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΑΘΗΝΑ.— Ἡ δὶς Ἐλπὶς Ἰ. Ταλιαδώρου, ἀπὸ τὴν Ἐλάτη καὶ ὁ κ. Λάμπρος Τσόγκας, ἀστυνομικός, ἀπὸ τὰ Δερβίζιανα, ἔδωσαν ἀμοιβαίαν ὑπόσχεσιν γάμου.

Τοὺς εὐχόμαστε καλὰ στέφανα.

◆ **Στὶς 6.12.78 στὰ Φάρσαλα,** μέσα σὲ ἕνα πλατὺ καὶ θερμὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον, ἔγιναν οἱ ἀρραβῶνες τοῦ κ. Στέργιου Ἀντ. Σιούρη, ἀπὸ τὸ Ἡλιοχώρι, μὲ τὴν χαριτωμένη δεσποινίδα Βούλα Ροκᾶ.

Θερμὰ συγχαρητήρια.

★

ΓΑΜΟΙ

Ἔγιναν στὴν Ἀθήνα οἱ γάμοι τῆς διευθύντριας τοῦ «Ἠπειρωτικοῦ Μέλλοντος» Ἑλένης Γκογκώνη καὶ τοῦ Βασίλη Ἀμπατζῆ. Παρέστησαν 1200 ἄτομα μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπουργοί, βουλευτές, στρατηγοί, ἀρεοπαγῖτες, διπλωμάτες, διευθυντὲς ὑπουργείων, νομικῶν προσώπων πρόεδροι κ.λ.π., κ.λ.π.

Στὰ συγχαρητήρια καὶ τὶς εὐχὲς τῆς ἐφημερίδας μας προσθέτω καὶ τὶς δικές μου.

ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

◆ Στὶς 18 Νοέμβρη στεφανώθηκαν στὴν Ἀθήνα ἡ Δωρούλα Παπαθανασίου, ἀπὸ τὴ Λάϊστα, καὶ ὁ Γεώργιος Κόγιας.

— Τοὺς εὐχόμαστε εὐτυχισμένη ζωή.

◆ Στὴν Ἀχαγιὰ Ἀχαΐας, στὶς 10 Δεκεμβρίου στεφανώθηκαν ὁ Ἀπόστολος Πιπίκος, ἀπὸ τὴ Λάϊστα, μὲ τὴν Πόπη Κεχρινιᾶ.

— Τοὺς εὐχόμαστε εὐτυχισμένη ζωή.

★

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΣΧΟΣ

ΜΠΑΓΙΑ.— Ἄς εἶχε περάσει τὰ 90 χρόνια του. Μ' ὅλα ταῦτα ὁ μακαρίτης ὁ Μπάρμπα - Γιάννης μὲ τὸ θάνατό του ἄφισε σοβαρὸ κενό, ὄχι μόνο στὴν οἰκογένειά του, μὰ καὶ σ' ὅλη τὴ Μπάγια καὶ στὰ γύρω χωριά. Γεννημένος πρὶν 92 χρόνια στὸ Σκαμνέλι ὁ Ἰωάν. Πάσχος ἀναδείχτηκε στὴ μακριὰ του ζωὴ ἀπὸ κάθε ἄποψη καλὸς πατριώτης καὶ ἄριστος οἰκογενειάρχης. Πάλαιψε ἡρωϊκὰ στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς καὶ ἀναδείχτηκε σ' αὐτὴ νικητής. Ἐργατικώτατος ὡς τὰ τελευταῖα του χρόνια καὶ μὲ ἀνώτερο ἦθος. Πρότυπο ἀνθρωπιᾶς καὶ φρόνησης. Ἄν καὶ μὲ μειωμένη τὴν αἴσθηση τῆς ἀκοῆς τὰ κατάφερνε μιὰ χαρὰ νὰ φέρνει σὲ πέρας κάθε δουλειὰ στὶς συναλλαγὲς του κατὰ τὴν οἰκογενειακὴ καὶ κοινωνικὴ του ζωή. Φιλομαθέστατος καὶ ἐγκυκλοπαιδικώτατος. Ὅλοι τὸν ἀγαποῦσαν καὶ ὅλοι τὸν σέβονταν γιὰ τοὺς καλοὺς του τρόπους καὶ τὴ θαυμάσια ἀνατροφή του.

Πέθανε στὴ Μπάγια στὶς 21 Νοέμβρη καὶ κηδεύτηκε τὴν ἄλλη μέρα κατὰ τρόπο πάνδημο.

Ἡ ἐφημερίδα μας συλλυπεῖται τὶς κόρες του καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς γαμπροὺς του. Αἰωνία του ἡ μνήμη.

★

ΠΗΝΕΛΟΠΗ Δ. ΠΑΠΑ

Στὶς 16 Νοέμβρη πέθανε στὸ Κουκούλι, σὲ ἡλικία 76 χρόνων ἡ Πηνελόπη Δημ. Παπᾶ. Ἡ κηδεία της ἔγινε τὴν ἄλλη μέρα πάνδημη. Μὲ τὸ θάνατό της χάθηκε

μιὰ ἀκόμα Ζαγορίσια φυσιογνωμία, ποὺ ἀντιπροσώπευε Ζαγόρι περασμένης ἐποχῆς σὲ ἐργατικότητα, νοικοκυριό, ὡς πρὸς τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα κ.λ.π. Ὁ χαρακτήρας τῆς μακαρίτισσας Λόπης ἦταν στολισμένος ἀπὸ πολλὲς κοινωνικὲς ἀρετές. Ἀνθρωπιὰ καὶ καλωσύνη ἦταν φωλιασμένη στὴν καρδιά της. Γόνος παλιᾶς πατριαρχικῆς οἰκογένειας ἀπὸ τὸ Κουκούλι (Τσεκουραίων - Τσαλιαίων), μὲ τὰ αἰσθήματα πατριωτισμοῦ καὶ φιλοξενίας, μὲ τὴ νοσταλγία της γιὰ τὸ χωριὸ ποὺ γεννήθηκε καὶ μὲ τὸ σεβασμὸ καὶ ζῆλο ποὺ ἔδειχνε γιὰ κάθε τὶ τὸ παραδοσιακό, εἶχε ἀποχτήσει τὴν ἀγάπη καὶ ἐκτίμηση μικρῶν καὶ μεγάλων, ὄχι μονάχα ἀπὸ τὸ χωριὸ μας ἀλλὰ κι ἀπὸ τὰ γύρω χωριά. Ἡ Πηνελόπη Παπᾶ μὲ τὴ σύνεσή της καὶ ἐργατικότητά της ὑπῆρξεν ὑποδειγματικὴ σύζυγος, πολὺ στοργικὴ μάνα στὰ παιδιά της, ἀλλὰ πιὸ πολὺ στοργικὴ γιαγιὰ στὰ 6 μικρὰ ἐγγονάκια της. Μὲ τὸ θάνατό της δημιουργεῖται σοβαρὸ κενό, ὄχι μόνο στὴν οἰκογένειά της, ἀλλὰ καὶ σ' ὅλο τὸ χωριό μας. Ἀνήκει στὶς δυσαναπλήρωτες Ζαγορίσιες μορφές. Συλλυπούμαστε τὸν ἄντρα της κ. Δημ. Παπᾶ καὶ τὴν ὑπόλοιπη οἰκογένειά της. Εὐχόμαστε νὰ εἶναι ἐλαφρὺ τὸ χῶμα ποὺ τὴ σκέπασε. Ἡ μνήμη της ἂς εἶναι αἰώνια.

Κουκουλιώτης

★

ΔΩΡΕΑ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ

Στὴ μνήμη τῆς Πανελ. Παπᾶ πρόσφεραν στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Κουκουλιοῦ δραχμὲς 2.500 ὁ σύζυγός της κ. Δημ. Παπᾶς καὶ ἡ κόρη της Μαριγούλα Παπᾶ.

★

ΕΛΑΦΟΤΟΟΣ.— Τὸ Σάββατο 25 Νοέμβρη 1978 χάθηκε σὲ τροχαῖο δυστύχημα στὸ Λυκόστομο ὁ δεκανέας Χρῆστος Ζήσης σὲ ἡλικία 21 χρονῶν καὶ θάφτηκε τὴν ἄλλη μέρα στὴ γενέτειρά του τὸν Ἐλαφότοπο. Ὁ τραγικὸς χαμὸς του ἄφησε ἀπαρηγόρητους τοὺς γονεῖς του Γιῶργο καὶ Σταυρούλα καὶ τὸν ἀδελφό του Ἄγγελο. Ἀβάσταχτο πένθος καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς χωριανοὺς καὶ φίλους. Ἀδόκητα καὶ πρόωρα ἔφυγε ἀπ' τὴ ζωὴ στὸν ἀνθὸ τῆς ἡλικίας του. Ἦταν ἀγαπητὸς ἀπ' ὅλους, ἥσυχος, ἐργατικὸς καὶ πρόθυμος. Ἂς εἶναι ἀνάλαφρο τὸ Τσερβαριώτικο χῶμα ποὺ τὸν σκέπασε. Αἰωνία θὰ μείνει ἡ μνήμη του.

Ἀπ. Ντιναλέξης

★

Πέθανε στὶς 5 τοῦ Νοέμβρη ὁ Κων)νος Ε. Κωλέττης ἀπὸ τὸ Βραδέτο Ζαγορίου σὲ ἡλικία 85 χρόνων. Ὁ Κων. Κωλέττης ἦταν ἀπὸ παλιὰ ἀρχοντικὴ οἰκογένεια καὶ διακρινόταν γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ του ἀγάπη στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα του.

Ὁ Κων. Κωλέττης ὑπηρέτησε γιὰ πολλὰ χρόνια στὴν ταμειακὴ ὑπηρεσία Δημοσίων Ἐσόδων. Ἦταν ἄνθρωπος τίμιος, εἰλικρινὴς καὶ ἀξιοπρεπής. Ὅλοι τὸν ἀγαποῦσαν καὶ τὸν ἐκτιμοῦσαν [illegible] τὴν τιμιότητά του καὶ τὴν πρ[illegible] μία του νὰ ἐξυπηρετεῖ τοὺς [illegible] τες. Τοὺς συγγενεῖς του, ποὺ [illegible] τόση θλίψη τὸν προέπεμψαν [illegible] τελευταία κατοικία, συλληπούμ[illegible] ἐγκάρδια. Ἰδιαίτερα τὸν ἀδελ[illegible] του Παῦλο Κωλέττην καὶ τὴν [illegible] ψιὰ του Φιλομήλα Δαλκαβούκ[illegible] ὁποία μὲ πολλὴ φροντίδα τὸν [illegible] δευσε σεμνοπρεπῶς.

★

ΕΛΑΤΗ.— Τὴν 22α Νοεμ[illegible] ου πέθανε στὰ Γιάννινα καὶ [illegible] φτηκε τὴν ἄλλη μέρα ἡ ἐξ Ἐ[illegible] της καταγομένη ΕΥΝΟΜΙΑ [illegible] ΛΕΒΕΚΟΥ τὸ γένος ΞΥΝΟ[illegible] Ἡ ἐφημερίδα μας συλλυπεῖται [illegible] παιδιά της καὶ ὅλους τοὺς συγ[illegible] νεῖς της.

★

Στὰ 98 της χρόνια πέθανε [illegible] Ὄλγα Ἀριστοτέλους Πολυχρ[illegible] άδη ἀναντικατάστατη προσωπ[illegible] τητα ἀπὸ τὴν παλιὰ φρουρὰ τ[illegible] Ζαγορίσιας γυναίκας. Μὲ ἐπι[illegible] μία της τάφηκε στὸ νεκοτ[illegible] Νεγάδων ποὺ ἦταν καὶ δωρεὰ τ[illegible]

★

ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ.— Πέθανε [illegible] κηδεύθηκε στὴν Ἀθήνα ὁ Γεώ[illegible] ος Στεργ. Γκαράνης, ἀπὸ τὸ Βρ[illegible] σοβώρι.

Στὸ ἑπόμενο νεκρολογία.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ 1979 ΕΚΔΙΔΕΙ Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

«Τὸ Ζαγόρι μας» στὴν προσπάθειά του νὰ προβάλει τὶς ὀμορφιὲς τῆς πατρίδος μας, ἐκδίδει πολυσέλιδο ἡμερολόγιο, τὸ ὁποῖο θὰ στείλει σ' ὅλους τοὺς συνδρομητές μας, στὰ γραφεῖα ταξειδίων, σὲ ξενοδοχεῖα, στὸν Τουρισμό, στὶς κοινότητες κλπ.

Ἂν καὶ ἡ δαπάνη γιὰ τὴν ἔκδοση καὶ τὴν διεκπεραίωσή του εἶναι ἀξιόλογη (40.000 δρχ.), ἡ διανομή του θὰ γίνει σ' ὅλους τοὺς συνδρομητές μας δωρεάν.

Εὐχαριστοῦμε τὸ συμπατριώτη Δημήτριο Κιτσία, ἐκδότη στὴν Ἀθήνα, γιὰ τὴν ἐπιμέλεια τῆς ἔκδοσης καὶ τὸ διευθυντὴ τοῦ ὑπ)τος Ἐθνικῆς Τράπεζας Ἰωαννίνων κ. Εὐρυσθένη Παναγιωτίδη, ποὺ πρόσφερε τὶς φωτογραφίες του.

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΠΕΤΡΑ

Ἐπειδὴ ἐξακολουθοῦν νὰ γί[illegible] ται συζητήσεις γύρω ἀπὸ τὸ θέ[illegible] τὸ ἂν τὸ χωριὸ Πέτρα ὑπάγετ[illegible] ὄχι στὸ Ζαγόρι, καὶ νὰ ἀπο[illegible] λωνται στὴν ἐφημερίδα ἔγγρ[illegible] ἀπόψεις, ποὺ ὑποστηρίζουν τ[illegible] ἢ τὴν ἄλλη θέση, ἡ Συντακτι[illegible] πιτροπὴ θεωρεῖ χρέος της νὰ [illegible] λώσει τὰ ἑξῆς:

1. Ἀπὸ τὶς ἱστορικὲς μαρτ[illegible] ἐρευνητῶν πάγκοινα ἀναγνω[illegible] μένων, καὶ ποὺ ἀποτελοῦν θε[illegible] πηγὲς τῆς ἱστορικῆς ἔρευνας [illegible] πως τῶν Π. Ἀραβαντινοῦ, Ι. [illegible] πρίδη καὶ Σ. Χασιώτη, κατα[illegible] ται ὅτι ὥς τὴν ἀπελευθέρωση [illegible] Ἠπείρου καὶ μέχρι σήμερα ἡ [illegible] τρα δὲν συγκαταλεγόταν ἀνάμ[illegible] στὰ χωριὰ τοῦ Ζαγοριοῦ.

2. Ἂν οἱ κάτοικοι τῆς Πέ[illegible] αἰσθάνονται Ζαγορίσιοι —καὶ [illegible] ἔχουμε κανένα λόγο ν' ἀμφιβ[illegible] σουμε τὰ αἰσθήματά τους—εἶν[illegible] δεκτα γίνονται δεκτοὶ στὴ μερ[illegible] Ζαγορισιακὴ μας οἰκογένεια [illegible] χαιρόμαστε ἰδιαίτερα γιατὶ θέ[illegible] νὰ συνδέσουν τὴν μοῖρα τους [illegible] τὴν ἱστορία τοῦ Ζαγοριοῦ.

3. Ἡ συμμετοχὴ τῶν Ἀθη[illegible] τήτων τῆς Πέτρας, στοὺς Σ[illegible] γους καὶ Ὀργανώσεις τῶν Ζα[illegible] σίων, ἐδῶ καὶ στὴν Ἀθήνα, ε[illegible] θέμα, ποὺ πρέπει νὰ ἀπασχολ[illegible] τὶς διοικήσεις τους, ποὺ ἔχουν [illegible] τὴν εὐθύνη γιὰ τὴ λήψη τελ[illegible] ἀποφάσεων.

Ἡ Συντακτικὴ Ἐπιτροπ[illegible]